1

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 22 (1161)

Londonas, 1973 m. gegužės 29 d.

XXVII metai

Vienišas gyvenimas

Niekas negali patiekti tikslios statistikos, bet gal nedaug bus apsirikta galvodami, kad pusė visų dirbančiųjų, atvykusių 1947-48 metais, jeigu dar tebegyvena, yra arba jau pasiekę pensijos amžių, arba viltingai į jį artėja. O turint galvoj, kad žymi atvykusiųjų dalis buvo viengungiai, tai galima sakyti, kad jie dabar yra labai vienišo gyvenimo laikotarpy.

Jei patikėti vieno anglo pensininko žodžiais, išėjimo į pensiją momentas esąs pats liūdniausias gyvenime. Neskaitant miego valandų, jis daugiau praleisdavęs laiko ir išsikalbėdavęs su draugais darbovietėje, kaip savoje šeimoje. Todėl, kai gavęs tradicinę išleistuvių dovaną, bandė kažką pasakyti, pasijuto, kad negali prakalbėti, o per skruostus ritasi ašaros. Ašaros, kurių niekas iki tol ant jo veido nebuvo matęs.

Žinoma, lietuviams, kurie atėjo į jiems svetimus, nedraugiškus fabrikus ar įmones, tokių didelių sunkumų juos paliekant neatsiranda. Bet vis dėlto yra kažkaip sunku užverti paskutinį kartą duris ir pasijusti, kad tu ir šiai varganai, tavęs gal nekentusiai darbovietei nebepriklausai. Tau nebereikės rytmetį keltis, daryti sumuštinius ir skubėti į darbą. Į darbą, kurio, gal būt, nemėgai, bet kuris vis tiek per ilgą metų eilę buvo tavo gyvenimo dalis.

Gera tiems į pensiją išeinantiems, kurie yra apdovanoti rašytojo, menininko, gero amatininko ar dar kitokiais gabumais. Nebloga ir tiems, kurie persikelia į žmonos, vaikų ir vaikaičių globą, nors ir atimančią dalį savarankiškumo, bet darančią gyvenimą įdomų, o jo valandas ne tokias ilgas. Tokiems žmonėms gyvenimo pakeitimas nėra sunkus, o dažnai net ir laukiamas.

Deja, šitie laimingieji tesudaro tik nežymią mažumą. Visi kiti, palikti likimo (kartais ir socialinių įstaigų) globai, dažniausiai yra priversti gyvenimo saulėlydį praleisti be ypatingo džiaugsmo ir paguodos.

Neseniai JAV lietuvių spaudoje buvo žinutė apie pensininkų senelių porą. Abu ligoniai, prirakinti prie lovų atskiruose kambariuose — nei pasikalbėti, nei pagalbos prisišaukti. Net ir mirties atveju nežinia, kas ir kada juos atrastų. Koks šiurpus gamtos pokštas žmogui — tos gamtos karaliui. Panašių įvykių laikas nuo laiko patenka ir į mūsų spaudą, kai vienišo žmogaus metų metais niekas neaplanko.

Pasitaiko, kad seno amžiaus pensininkai nei iš šio, nei iš to pasikelia važiuoti į savo gimtuosius kraštus. Teko girdėti ir apie vieną kitą lietuvį, net į aštuntą dešimtį įsivariusį, rimtai galvojantį grįžti namo. Ne „raškažius" juos ten veja, bet įkyri vienatvė, persisunkusi iki pat kaulo smegenų nostalgija. Būtų klaidinga pagalvoti, kad šiais žodžiais norima juos nuo grįžimo atgrasyti. Ne. Tik norima įspėti, kad senas medis sunkiai duodasi persodinamas, jis ir į pirmykštes sąlygas perkeltas greičiau nudžiūsta, negu prigija.

Modernūs psichologai ir psichiatrai aiškina, kad senatvėje labiau išryškėja žmonių dvasiniai, o ne materialiniai poreikiai. Iš tikrųjų, bent šitame krašte, materialinis gyvenimas kiekvieno yra pilnai aprūpintas. Vienintelis dalykas, kurio jie pasigenda, yra meilė ir jų darbo, jų nors ir mažų pastangų įvertinimas. Ne kartą teko stebėti L. Sodyboje plūšantį seną pensininką a. a. Antaną Armalį. Koks jis būdavo laimingas, kaip nušvisdavo akys, jei kas pagirdavo jo išaugintas daržoves, paprašydavo salotos galvutės. Ir kaip jis pasimetęs nusiskusdavo, kai reikėdavo savo „darbo vaisių" vištoms sulesinti.

Ta proga norisi pasidižaugti Londono ir kitų lietuviškųjų kolonijų moterų organizuotu darbu, skirtu kaip tik vyresniojo amžiaus (senior citizens) tautiečiams padėti. Nežinia, kaip ten yra provincijoje, bet mielosios dainavietės gal kartais net ir pasiskubina su materialine pagalba, kur ji ne taip labai reikalinga ar bent nebūtina. Atrodo, kad daug skurstančių ir badaujančių mačiusi Motina Teresė iš Calcuttos turi tiesos sakydama, kad meilė yra vertesnė už pinigą. Jei pvz., dainavietės mane išsirinktų savo pirmininke, tai visus sunkiai uždirbtus pinigus išdalyčiau joms pačioms... Tegu perkasi traukinių bilietus, mažas dovanėles, gėles, tegu paskiria savo brangų laiką ir tegu aplanko ne po vieną, o po du ar tris kartus per metus tuos, kurių jau niekas nebeaplanko. Tai būtų jiems džiaugsmo!

Deja, aš nebūsiu jų pirmininkė. Pinigus yra lengviau iššvaistyti negu uždirbti. Dar lengviau patarimus davinėti. Todėl nei dainaviečių, nei kitų panašių moterų organizacijų niekas negalėtų rimtai kritikuoti ar papeikti. Jos dirba gražų ir naudingą darbą. Tik jų dauguma dar nežino vienišo gyvenimo grėsmės, jos dar per jaunos. Lygiai kaip tos grėsmės nesupranta tie, kurie mano, kad vienišam žmogui, kaip kaliniui, užtenka tik lietuviško laikraščio ir jo siela jau skraidys padangėmis. Vienišas gyvenimas tik tada nebėra toks vienišas, jei jo brėkšmėje laikas nuo laiko apsilanko palaimingas kito žmogaus šešėlis, švysteli suraminimą atnešąs šviesaus šypsnio spindulys.

Pempė

„TEISĖ ŽINOTI"

Toku vardu pavadintas JAV prezidento paskirtas tarptautinės radio transliacijų komisijos pranešimas Kongresui. Šis pranešimas liečia Free Europe ir Radio Liberty transliacijas. Jame reikalaujama, kad JAV vyriausybė ir toliau skirtų lėšų toms stotims išlaikyti.

Pranešimas yra gana ilgas ir išsamus. Čia paduodama kai kurie jo išvedžiojimai.

„Tarptautinė Žmogaus Teisių Deklaracija ir UNESCO, kurioms priklauso daugelis tautų, įskaitant SSSR ir JAV, skelbia, kad žmogus turi turėti žinojimo teisę. Tai yra pagrindinis dalykas, siekiant taikos ir susipratimo pasaulyje.

Deja, šis kilnus principas ne visur praktikuojamas. Du trečdaliai žmonų pasaulyšios teisės arba visiškai neturi, arba ji yra suvaržyta. Siekiant teisingos informacijos perdavimo, ypatingas dėmesys krieptinas į Sovietų Sąjungą ir jos valdžioj esančias sritis ne vien todėl, kad ten veikia cenzūra ir trukdymai, bet ir todėl, kad toji šalis yra viena iš dviejų didžiųjų pasaulio galybių".

Pranešime sakoma, kad per paskutinius 20 metų trumpų bangų informacinės transliacijos pasaulyje padidėjo keturis kartus. Daugiausia padidėjo transliacijos iš komunistinių kraštų. Vien tik Sov. Sąjunga transliuoja 84 kalbomis 1.900 valandų per savaitę.

Radio Free Europe ir Radio Liberty turi specialius uždavinius. Tos stotys ne tik perduoda žinias, bet jos taip pat patikslina komunistinių žinių iškraipymus ir perduoda anų kraštų gyventojams „Samizdato" pranešimus.

Šios dvi stotys transliuoja į Sov. Sąjungą, Čekoslovakiją, Rumuniją, Lenkiją ir Bulgariją. Gaila, kad Baltijos kraštų šitame sąraše nėra, nors laikas nuo laiko tiems kraštams žinios įterpiamos į rusų programą.

Komisija prašo, kad Kongresas sudarytų specialią tarptautinę transliacijų valdybą, kuri parūpintų lėšas minėtoms stotims ir tarpininkautų tarp radijo stočių, publikos ir Kongreso. Ji taip pat prašo nebandyti šio darbo sujungti su Voice of America ar kuriomis nors valdžios įstaigomis.

Kadangi buvo pasklidę gandų, kad Radio Free Europe ir Radio Liberty gali būti sustabdytos, Komisija šitaip aiškina jų reikalingumą:

„Komisija yra įsitikinusi, kad šitos stotys, transliuodamos necenzūruotas žinias jų negaunančioms tautoms, iš tikrųjų prisideda prie tarptautinės įtampos mažėjimo, o ne jos didėjimo. Praktika betgi rodo, kad įtampos sumažėjimas tarp paskirų vyriausybių dar nereiškia žinių kontrolės sumažėjimo. Iš tikrųjų nuo 1972 metų vasaros kaip tik atsitiko priešingai.

Todėl mes siūlome, kad šitos stotys tęstų transliacijas iki to laiko, kol anuose kraštuose vyriausybės leis laisvą žinių ir idėjų perdavimą ir apsikeitimą ne tik krašto viduje, bet taip pat tarp Rytų ir Vakarų. Jeigu šitaip atsitiks, tada bus galima kalbėti apie stočių darbo nutraukimą."

PASAULYJE

RAUDONI BATELIAI

Taip pavadino savo vedamąjį „Daily Mail" gegužės 18 d. Jame sakoma:

„Į Manchesterį atvyksta Leningrado Kirovo baletas. Bet jame pasigendama dviejų geriausių šokėjų — Valerijaus ir Galinos Panovų. Jie baleto daugiau nebešoks. Už bausmę, kad paprašė vizų į Izraelį, jie išmesti ir pažeminti. Manchesterio burmistras pareiškė, kad jis nieko negalįs padaryti. Jo pareiga svečius priimti ir globoti".

„Ar tikrai nieko burmistras negali? Net mandagiai baletą boikotuoti? Juk tai pigiausia ir paprasčiausia protesto rūšis prieš tokį nežmonišką elgesį".

„Šlykštu yra matyti sunkius KGB batus vietoj grakštaus baleto, bet taip pat liūdna, kad oficialūs žmonės savo darbe pirmenybę atiduoda nežmoniškumui".

MERCEDES BREŽNEVUI

Vokiečiai padovanojo Brežnevui 6.000 svarų vertės sidabrinės spalvos Mercedes automobilį. Pasirodo, Brežnevas yra didelis prabangių automobilių mėgėjas. Jis jau turi juodą Rolls-Royce — britų dovaną, Cadillac — gautą iš prezidento Nixono ir Citroen-Maserati, padovanotą Prancūzijos prezidento Pompidou. Prie visų tų — dar keletą sovietinės gamybos limuzinų.

TRĄŠŲ FABRIKAI SOVIETAMS

Kalifornijos „Occidental Petroleum Corporation" pastatys Sovietams 4 mineralinių trąšų fabrikus ir gaus teisę per 20 metų parduoti tų fabrikų gaminius Amerikoj ir kitur. Fabrikų kaina — 8 bilionai dolerių. Pagal Tass pranešimą, tai esąs istorinis įvykis JAV-Sov. Sąjungos santykiuose.

Keista, kad žinią paskelbė tik Maskva. Vakarų žurnalistai nėra gavę apie tai jokio pranešimo. JAV spauda komentuoja, kad tuo būdu Nixonas norėjęs palenkti rusus į savo pusę dar vis nebaigto karo Kambodijoje reikaluose.

RAGANŲ MEDŽIOKLĖ

Biharo valstybėje Indijoje pasklido gandas, kad raganos ir raganiai pagrobią vaikus, o vėliau pasinaudoją jų dvasiomis. Minia užpuola raganavimu įtariamus asmenis ir nužudo. Kelios senos moterys buvo sudegintos ant laužo. Iki šiol jau nužudyta 30 žmonių.

Gandai prasidėjo Biharo sostinėje ir plinta po visą kraštą. Policijai iki šiol pavyko išgelbėti tik apie pustuzinį žmonių. Suimta 131 asmuo.

ŠVEICARIJOS JĖZUITAI

Nedaugeliui žinoma, kad Šveicarijos konstitucija iki šiol draudė jėzuitams mokyti, sakyti pamokslus ir administruoti sakramentus. Tas draudimas buvo įvestas 1848 m. dėl konflikto su popiežium, kuriam jėzuitai yra prisiekę ištikimybę.

Šiandien sąlygos yra pasikeitusios. Išauklėti šveicarai jaučia, kad toks draudimas prieštarauja moderniškos Šveicarijos demokratijai. Dėl tos priežasties Šveicarija negalėjo net pasirašyti Europos Žmogaus Teisių Deklaracijos.

Šiuo metu Šveicarijoje gyvena apie 200 jėzuitų, daugiausia dirbančių mokslinį literatūrinį darbą. Kai kurie yra universitetų kapelionais.

Pagaliau buvo nutarta tą pasenusį konstitucijos punktą pakeisti. Praėjusį sekmadienį įvyko visuose kantonuose tuo reikalu plebiscitas. Labai nedidele balsų dauguma jėzuitams suteikta pilna laisvė.

VARTOS ATOMINES BOMBAS

Nežiūrint įvairių pasitarimų ir įtampos sumažėjimo, Varšuvos pakto kraštai viešai svarsto atominių ginklų panaudojimo galimybes konflikto atveju. Buv. lenkų gen. štabo viršininkas (dabartinis gen. štabo akademijos viršininkas) gen. B. Chocka „Polityka" žurnale išspausdino straipsnį, kuriame rašo, kad jei vietinio pobūdžio karas išsiplėstų į visuotinį, tai Varšuvos pakto kraštai nedelstų panaudoti atominius ginklus. Sprendimas priklausysiąs Sovietų Sąjungai.

Paklaustas apie galimą pavojų abipusiam susinaikinimui, gen. Chocka atsakė: „Sovietų vadai nevartos atominių ginklų, pirma to reikalo gerai neapsvarstę, bet jokių galimybių nebus paisoma, jei socializmas atsiduris pavojuje". Tikrai drąsus generolas!

Naujas pergrupavimas

Š. m. Eltos 2-me numeryje esame paminėję, kad Kremlius ruošiasi visą Sovietų Sąjungą, įskaitant į ją ir okupuotąsias Pabaltijo valstybes, suskirstyti į ekonominius rajonus, kad tas suskirstymas gali paliesti ir vadinamųjų respublikų sienas ir kad Minske Leningrado vardo mokslų akademijoje jau įsteigtas Vakarų Skyrius.

Š. m. gegužės 4 d. The New York Times laidoje dienraščio bendradarbis Maskvoje Theodor Shabad rašo, kad jau visa Sovietija suskirstyta į 7 rajonus. Jie yra gana dideli, o ligi dabar, daugiau teoriškai, veikė 18 rajonų.

Rajonų, kurių 4 yra sovietinės imperijos Azijos dalyje ir 3 Europos dalyje, pavadinimai yra tokie: a) Tolimieji Rytai; b) Sibiras; c) Centrinė Azija, į kurią įeina Kirkizija, Tadžikistanas, Uzbekija, Turkestanas; d) Kazakstanas, o Europos dalyje yra e) Volga-Uralas; Pietūs, į kurį įeina Ukraina, Moldavija, Gruzija, Armenija, Azerbaidžanas; f) Šiaurės Centras, į kurį įeina Lietuva, Latvija, Estija, Gudija, Kaliningrado sritis ir Rusijos dalis, apimanti Leningrado ir Maskvos sritis.

Į šį ir mums labiausiai rūpimą rajoną, nes į jį įjungta ir mūsų Lietuva, suplaktos net keturios tautos. Jame didžiausią persvarą ir savo teritorijos plotu ir gyventojų skaičiumi turės rusai. Numatoma, kad per 15 m. (1975-1990) sudarytieji rajonai turėsią būti ne tik ekonominiai suplanuoti, bet ir išdirbtieji planai įvykdyti.

Iš trumpo aprašymo nematyti, kokia bus ir iš ko sudaryta rajono valdžia. Kokios formos ji bebūtų, vis tiek ji nustelbs tautines respublikas su visais jų tautiniais bruožais. Šis Kremliaus užsimojimas aiškiai byloja, jog tai toli gražu nėra vien imperijos ekonominio planavimo reikšmės iššauktas. Rajonas su didele rusiškumo persvara turės atlikti ir svarbesnius ruso-komunistų užsibrėžtus tikslus — suviršininti bet kokias tautines, kaip bolševikai sako, nacionalistines apraiškas. Taip manyti mes turime labai rimto pagrindo vien tik iš pastaruoju metu be atvangos varoma propaganda šiose srityse: a) Tavo Tėvynė — Sovietų Sąjunga; b) interancionalinės (faktiškai sovieto-rusiškosios) ideologijos visuotiniai priverstinis brukimas jaunimui vos pradedančiam lankyti vaikų darželį ir toliau; c) ypatingai sustiprintas ateizmo skiepijimas. Visi šie dalykai per „tirpinantį puodą" bus varomi į vienalytį rusų komunistinį tirpinį. Reikia tikėti, kad ir ne rusų kilmės komunistai, taip pat kaip ir mes, gerai supranta Kremliaus ruošiamąją „naują nacionalinę" politiką ir jos grėsmę tautiniams vienetams. (ELTA)

Septynios DIENOS

— Prez. Nixonas žada pasiūlyti JAV prezidento rinkimų reformą: rinkti tik vienai kadencijai, bet 6 metams.

— Norėdami išvengti pasikėsinimų Brežnevo vizito metu, V. Vokietijoj buvo suimti visi žinomi naciai ir kairiojo sparno radikalai.

— Zambijoje prie Viktorijos ežero nušautos dvi kanadietės turistės ir sužeistas vienas amerikietis.

— Anglijos studentams pašalpos padidinamos 40 svarų per metus.

— Prie policijos įstaigos Milane buvo numesta rankinė granata. Viena moteris užmušta ir 43 žmonės sužeisti.

— V. Vokietijos krikščionių demokratų vadu išrinktas prof. Karl Carstens.

— Už gautus iš Libijos prancūziškus lėktuvus Egiptas atsilygina rusiškomis raketomis.

— Supersonic Concorde lėktuvo gamybos kaštai dar padidėjo 100 mil. svarų. Jeigu daugiau nepadidės, tai lėktuvo gamyba bus kaštavusi 1.150 milijonų svarų.

— Canterbury arkivyskupas su žmona svečiavosi pas Belgijos kardinolą Suenens. Jie kartu atlaikė iškilmingas pamaldas.

— Islandija paprašė Sovietų Sąjungos paskolinti ginkluotą pakrančių sargybų laivą, anglų žvejams iš 50 mylių draudžiamos zonos išvaikyti.

— Brežnevui apsaugoti Bonoje buvo suorganizuota 26.000 žmonių sargyba.

— Helsinkyje galutinai sutarta Europos taikos konferencijos programa ir konferencija prasidės birželio 28 arba liepos 3 d.

— Brazilijos vyskupai paskelbė dokumentą, smerkiantį krašto karinės vyriausybės žiaurius metodus kapitalistinei sistemai išlaikyti.

— Egipto lėktuvui per staigiai pradėjus leistis žemyn, keletas keleivių buvo sužeista. Vienas anglas mirė nuo galvos žaizdų.

— Jau pirmomis Brežnevo viešėjimo Bonoje dienomis pasirašyta ekonominio, technologinio ir pramoninio bendradarbiavimo sutartis. Pagal ją rusai pasinaudos vokiečių patyrimu savo pramonei išvystyti.

— Pagal naujai pasirašytą sovietų-vokiečių transporto susitarimą, Lufthanza atidarys tiesioginę oro liniją Frankfurtas-Tokio per Sibiro erdvę.

— V. Vokietijos prezidentas Heinemannas ir kancleris Brandtas pakviesti apsilankyti Maskvoj. Data dar nenustatyta.

— V. Vokietijos maoistai savo demonstracijomis privertė Brežnevą atsisakyti pirmykščio plano aplankyti Dortmundą.

— Girtas V. Berlyno gyventojas buvo R. Vokietijos sargybinio peršautas ant Berlyno sienos, bandęs ją perlipti į R. Berlyno pusę. Tai pirmas toks atsitikimas.

— Maskvoje mirė Sov. Sąjungos maršalas Ivan Konievas (75 m.). Po Stalino mirties jis pirmininkavo tribunolui, nuteisusiam mirties bausme Berią.

— Anglikonų bažnyčios sinodas nesutaria su ministeriu pirmininku dėl naujojo Londono vyskupo dr. G. Ellisono paskyrimo.

— Trys jauni Bonos žydai, apsirengę koncentracijos stovyklų drabužiais, užsirakino medinėse spygliuotom vielom apsuptose dėžėse ir išbuvo 8 valandas miesto centre. Jie protestavo prieš rusų elgesį su žydais.

— Baigdamas savo vizitą, per vokiečių TV Brežnevas pareiškė, kad mūsų planeta dar niekada nebuvusi tokioje visuotinės taikos atmosferoje. Bet paklaustas apie kariuomenės sumažinimą Europoje, atsakė: „Atsakyti į šituos klausimus atsiųsiu maršalą Grečko".

— ICI ir Imperial Tobacco kompanijos nutarė statyti 10 milijonų svarų vertės fabriką nenuodingoms cigaretėms gaminti. Naujoji medžiaga, iš kurios tos cigaretės bus gaminamos, vadinama NSM vardu.

— Britų mokslininkai kartu su JAV ekspertais per ateinančius 6 metus pagamins „mirties spindulius", kurie sunaikins lėktuvus ir raketas ore ar tankus žemės paviršiuje.

— Boris Spassky pralaimėjo vokiečių žaidėjams tarptautinėse šachmatų rungtynėse Dortmunde. Jam teko trečioji vieta.

— Literatūros kritikas Ivan Svitlychny Kijeve nuteistas už samizdato leidimą 7 metus darbo stovyklos ir 5 metus tremties į Sibirą.

— Anglų karo laivynas nusiskundžia, kad dėl kaivų stokos negali visą laiką saugoti tralerių, žuvaujančių prie Islandijos krantų.

— JAV pardavė Jordanui 35.000 tonų kviečių. Krašto derlius buvo nukentėjęs nuo sausrų.

— Dr. Kissingeris atvežė į Maskvą JAV žydų sudarytą sąrašą. Jame yra 1.000 žydų, norinčių emigruoti į Palestiną. Tai esanti lyg ir JAV Senato sąlyga sėkmingoms Sovietų-JAV deryboms.

— Kinija tariasi su JAV dėl naftos pramonės išvystymo. Projektą įvykdžius, Kinija pasidarytų lyg ir antroji Persų įlanka, šiuo metu daugiausia patiekianti naftos.

— Kalakutų pardavimas Anglijoje per 5 metus pakilo iš 8 milijonų iki 20 mil. paukščių per metus. Kalakutai pradėjo išstumti jautieną.

— Numatoma, kad liepos 31 d. bus pasirašytas galutinis kontraktas pradėti statyti tunelį tarp Anglijos ir Prancūzijos.

— Vakarų diplomatams ir žurnalistams Maskvoje įvestas 25 mylių keliavimo apribojimas.

— Britų parlamente buvo pareikalauta svarstyti Manchestery viešinčio Kirovo baleto uždraudimą. Atstovo Cheadles reikalavimas nebuvo patenkintas.

— Londono universitete studijuojąs rusų inžinierius A. Sudarevas nubaustas 100 svarų bauda už prekių pasisavinimą krautuvėje.

— Indijoj, Calcuttos provincijoje siaučia raupų ir choleros epidemijos.

DBLS Coventrio skyriaus narei

a. a. KAROLINAI JARUTIENEI mirus, vyrui Juliui, giminėms ir artimiesiems gilaus liūdesio valandoje reiškiame nuoširdžiausią užuojautą ir kartu liudime.

SKYRIAUS VALDYBA IR NARIAI

A ✝ A

KAROLINAI JARUTIENEI

staiga mirus, Jos vyrą JULIŲ nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

J. D. Narbutai

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London W. 11. 2 PU. Tel. 727 2470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina metams 4,50 sv., dolerio kraštuose — 11 dol. metams; Vokietijoje — DM 35.

Pensininkams 3,00 sv. Anglijoje.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Šamo ežero sekliai

Svetur per metus dar vis išleidžiama po porą lietuviškų knygelių vaikams ir paaugliams — tai eilėraščių rinkinėlis, tai apsakymų, tai apysaka. Rašo dar po truputį vaikams tie, kurių knygeles vaikystėje skaičiusieji dabar jau žilo plauko susilaukė, rašo ir jaunesni rašytojai.

Žinoma, pora knygelių per metus — patys niekai. Jei vaikas perskaitys tik vieną kitą knygelę per metus, tai koks gi jis išaugs lietuvininkas! Tiek maža sau tinkamų skaitinių teturėdamas, jis būtinai griebsis gyvenamojo krašto kalba leidžiamųjų knygelių, su kuriomis lietuviškosios, tiesą sakant, sunkiai tegali varžytis savo įvairumu ir puikiomis iliustracijomis. Arba lietuviškai atkaklūs tėvai papildys vaiko skaitinių lentynėlę knygelėmis, kurios leidžiamos Lietuvoje. Iš prasitarimų laikraščiuose matyti, kad šitaip kai kuriose lietuvių kolonijose ir daroma, visiškai nesibaiminant, kad tuo būdu palaikomas vienpusiškas bendradarbiavimas. Baimė dabar jau, tur būt, galėtų atkristi, nes Lietuvoje vaikams knygas rašo daugiausia geri rašytojai ir nebe apie Dzeržinskį ar Leniną, bet žemiškesnėmis temomis. Bet tai problemos, kurias turi spręsti, sprendžia ir spręs tėvai, mokytojai, o gal kai kuriais atvejais ir politikai. O man tegu bus leista šįkart pasidžiaugti tuo, kas yra, būtent, naujai išleista.

Čikagiškis Liet. Knygos Klubas neseniai išleido Nijolės Jankutės knygą vaikams **Šamo ežero sekliai** (137 psl., kaina 4 dol., viršelis ir iliustracijos Nijolės Palubinskienės).

Nebe pirma tai N. Jankutės knyga vaikams. 1963 m. išleista jos knygutė „Žebriuko nuotykiai miške", 1966 m. „Danutė stovyklauja", 1967 m. „Kaip Algiukas ieškojo vėjo", o dabar (1972 m. data) dar viena.

Mūsuose dar tebėra gyvas stiprus palinkimas, kad vaikams skiriamosios knygos privalo turėti pakankamai aiškią didaktinę mintį, maždaug kaip M. Valančiaus apsakymėliuose. Mokyk, mokyk ir mokyk vaiką, kad jis išaugtų į gerą žmogų. Deja, visokie pamokymai labai dažnai būna nuobodūs ir atstumia vaiką. O knyga turi traukti, dominti, ir joje per gėrį ir grožį privalėtų nejučiomis atsiskleisti teigiamybės.

N. Jankutė ta prasme yra moderni. Ji savo jaunuosius skaitytojus stengiasi patraukti nuotykių gausybe, bet neužmiršdama, kad teigiamieji herojai turi kovoti už gėrį.

„Šamo ežero sekliuose" nėra nieko kita lietuviška, išskyrus savo kalbą ir kai kuriuos vardus ir pavardes. Pati istorija yra detektyvinė — vaikai aiškina nusikaltimus, padeda policijai. Veiksmas vyksta Amerikoje, prie Šamo ežero. Ten Jurkūnienė atostogauja su dviem vaikučiais — vienuolikmečiu Rimu ir mažesne už jį Ale. Iš pradžių vaikams lyg ir nuobodu, bet greit prasideda įvykiai, kuriuose jiems tenka net muštis su nusikaltėliais.

Istorija yra perdaug sudėtinga, kad ją galima būtų trumpai papasakoti. Perdaug nuotykių ir nutikimų. Kai istorija baigiasi, didžiausiu herojum išeina Rimas. Policija pripažįsta jo sekliškus gabumus, o artistė, kurios deimantai buvo išgelbėti, paskiria lėšų jo mokslui. Taigi po visų nuotykių laimi gėris.

Rašytoja gerai tuos nuotykius papasakoja. Skaityti neturėtų būti nuobodu. Dialogai kartais lyg koks apsišaudymas, pvz.:

„— Matei? Cang-Po! — kažkodėl pasakė Tomas.

— Tai kas?

— Nepririštas?

— Ne. Aiė jį šiandien globoja.

— Tai kur Fordas?

— Išvažiavo į miestą pas savo advokatą.

— Tur būt, ilgai negrįš... Su tais advokatais, kaip tėvas sako, tik bėda..." ir t. t.

Bet tasai dialogas nėra panaudotas knygoje šiaip sau, tik dviejų vaikų susitikimui pavaizduoti. Tomui rupi šunytis Cang-Po, nes jis buvo prašytas padėti jį pavogti. Tuo dialogu jis išaiškina sąlygas: šunytis palaidas, savininko nėra, ir globėja menka.

Vadinas, rašytoja žino, kas vaikus gali sudominti. Ji išmano savo rašytojišką darbą labai gerai. Tačiau, matydami gerąsias puses, neturėtume nematomis praeiti ir pro neigiamybes.

Kodėl gi lietuviai vaikai turi skaityti lietuviškas knygas? Klausimas gal šiek tiek ir naivus. Aišku, kad iš tokių knygų jie turėtų apsipažinti su lietuviškais reikalais. Jeigu kas jaunimui įpirštų paskaityti V. Alanto „Šventaragį", atliktų gerą darbą. N. Jankutė su savo knyga eina į kitokio amžiaus skaitytoją, ne į tokį, kaip V. Alantas, bet ji ir atneša tik lietuviškus vardus ir pavardę, daugiau nieko. Jos pasakojimas yra amerikietiškas visu savo turiniu. Čia yra vienas jo minusas.

Antra, mano giliu įsitikinimu, vaikams ir jaunimui rašomųjų knygų kalba turėtų būti ypač pavyzdinga. Iš jų gi vaikas mokosi lietuvių kalbos. O kaip jos mokysiesi, jei ji yra ydinga? Vaikų literatūra specialiai nesidomiu, bet netyčia man į rankas yra patekusi K. Sajos knygutė „Peštukai ir nykštukai", skirta vaikams, išleista Lietuvoje. Skaitydamas ten niekur neužkliūsi. N. Jankutės knygoje vis dėlto nemaža šiukšlelių. Pavyzdžiui, ji rašo: „Rišasi su kokia tai didesne vagyste", „Vienas jų, norėdamas sėbrus apgauti, paslėpė apyrankę šuniuko dirželyje", „Nežiūrint, kad viskas buvo sugrąžinta savininkams, kyla klausimas: kodėl Robertui reikėjo šuniuko?", „Iš viso, Tomas po nuotykių ežere niekur nesirodė", „Reiškia Fordas žino, kodėl vagis šuniuką vogė". Tai tik keletas ydingų sakinių, kuriuose šlubuoja sintaksė, žodynas, skyryba. Tokių sakinių knygoje būtų galima prisirankioti nemaža.

Tiesa, ne viena N. Jankutė šiandien šitaip nerūpestingai žiūri, kokia kalba išleidžiama knyga. Didžioji dalis mūsų knygų autorių šiuo atžvilgiu yra labai atlaidūs sau ir pasitenkina galvojimu, kad jei juos vis dėlto šiaip taip supras skaitytojas, tai ir gerai bus. Į N. Jankutės knygą atkreipėme dėmesį vien dėlto, kad ji rašo vaikams, kad iš jos vaikai turės mokytis.

K. Abr.

SU LIETUVIAIS PASAULYJE

PREMIJA METUVIUI

Š. m. gegužės 11-20 d. d. Muenchene įvykusioje tarptautinėje filatelijos parodoje Jonas Grigaliūnas iš Clevelando (Ohio, JAV) laimėjo aukso-sidabro medalį, prie kurio buvo prijungti ir specialūs jury komisijos sveikinimai. J. Grigaliūnas yra, tur būt, patsai žymiausias Lietuvos pašto ženklų ekspertas, turįs nepaprastai gausų ir specializuotą rinkinį. Parodoje jis išstatė vertingiausius dalykus iš savo Lietuvos oro pašto kolekcijos.

Paroda praėjo su dideliu pasisekimu. Ji buvo iki šiol gausiausia ir geriausiai organizuota filatelijos paroda, kurioje brangenybes išstatė virš 1.000 garsių pasaulio filatelistų. Ją atidarė Vak. Vokietijos prezidentas Heinemann ir aplankė apie 100.000 žiūrovų. Eksponatų vertė siekė keletą milijardų markių.

Teko patirti, kad J. Grigaliūnas po poros metų panašiose aplinkybėse žada išstatyti savo rinkinio dalį iš 1941 metų, kai vokiečių okupacijos pradžioje keli Lietuvos miestai (Kaunas, Vilnius, Telšiai, Alsėdžiai, Raseiniai, Ukmergė, Zarasai, Rokiškis) perspausdino lietuviškais užrašais rusiškus ženklus. Kadangi tokių perspausdinimų buvo nedaug, dabar jie yra tapę brangenybėmis. J. Grigaliūnas yra tų laidų žinovas ir šiuo metu ruošia studiją apie Telšių perspausdinimus.

V. Dn.

„SKAUTŲ AIDUI" 50 M.

Brooklyne, Kultūros Židiny iškilmingai paminėta „Skautų Aido" 50 metų sukaktis. Dalyvavo Lietuvos gen. konsulas Simutis, lietuvių skautų įsteigėjas P. Jurgėla, ilgametis redaktorius A. Saulaitis ir daug svečių. Ta proga suruošta parodėlė ir literatūrinė programa.

V. A. DAMBRAVA — KARJEROS DIPLOMATAS

Prezidentas Richard Nixonas pristatė Senatui patvirtinti naujai pakeltą karjeros diplomatą dr. Vytautą Antaną Dambravą.

Formali rekomendacija padaryta specialiai paskirtos komisijos, kuriai pavesta atrinkti labiausiai pasižymėjusius asmenis, tinkančius užimti vadovaujančias pareigas diplomatinėje tarnyboje bet kur pasauly. Šiuo pakėlimu dr. Dambrava atsiduria Amerikos diplomatinės karjeros viršūnėse ir aukščiausiai iškilęs lietuvis diplomatinėje tarnyboje.

Dr. Dambrava šiuo metu yra Amerikos Ambasados Buenos Aires pirmuoju sekretorium. Prieš tai buvo konsulu Monterrey, Meksikoj; diplomatinėj-informacinėj tarnyboj La Paz, Bolivijoj ir Saigone; vyr. programų režisieriumi „Voice of America" Lotynų Amerikai, o prieš tai buvo „Voice" lietuviškojo skyriaus Washingtone ir Miunshene bendradarbiu.

Kilimo uteniškis, universitetą baigė Vilniuje, teisių daktaratą įsigijo Innsbrucke, Austrijoj, po karo gyveno ir vadovavo lietuvių ir estų stovyklai Salzburge.

PROF. A. PAPLAUSKAS-RAMŪNAS „LAIKO" GARBĖS LEIDĖJAS

Argentinos lietuvių laikraščio „Laikas" Nr. 531, 1973 m. garbės leidėjas yra prof. Antanas Paplauskas-Ramūnas. Kaip ir dera, dalis laikraščio paskirta profesoriaus veiklai ir kūrybai atžymėti. Spausdinamas taip pat leidėjo pasirašytas eilėraštis „Resurexit" ir straipsnis „Prisikėlimas" irgi prasidedąs V. Mykolaičio-Putino to paties vardo eilėraščio dviem kiek iškreiptais posmais. Kyla klausimas, kodėl tikrojo autoriaus pavardė visiškai užmiršta paminėti?

JAU PRASIDĖJO...

Kai mažytė Sovietų Sąjungos sportininkė Olga Korbut pradėjo lankyti pasaulio sostines ir pasisakė esanti iš Gardino, buvo galima laukti, kad greitai ji bus paskelbta lietuvaite. O kaip gi kitaip? Juk Gardinas istorinis Lietuvos miestas!

Iki šiol gautomis žiniomis pirmasis „Naujienose" (Nr. 85) pasisakė M. Gardinietis. Pagal jo teoriją kitos sportininkės buvusios gudaitės, bet Olga iš Gardino — taigi lietuvaitė. Jokio kito įrodymo. Pasibaręs ant latvio V. Viksninso, kad jis, „klausimo arčiau neištyręs", Olgą pavadino baltarusе, pats savo įrodymus taip užbaigia: „Aš manau, kad ji lietuvaitė, nes ji labai panaši į lietuvaitę".

„MEDICINA" Į LIETUVĄ

„Laisvoji Lietuva" (Nr. 8) Juliaus Šakelės straipsnyje praneša, kad JAV leidžiamas ir dr. Armono redaguojamas žurnalas „Medicina" bus pradėtas siuntinėti lietuviams gydytojams į Kauną ir į Vilnių. Įdomu, pro kokią cenzūrą turės praeiti žurnalas prieš pasiekdamas prenumeratorius Lietuvoje.

Mano kūdikystė

Pasakyk rytų vėjo bangele,
Iš tėviškės šiandien atlėkus,
Ką veikia mano kūdikystė
Po skarotais beržais pasislėpus.

Nepalik tu vienos jos mažytės,
Žaisk su ja prie sraunučio upelio,
O kai merksis pavargę akytės,
Užmigdyk pasiėmus ant kelių.

Pabučiuok tu jos skaistų veidelį,
Sušukuok jos suveltą galvelę,
Tegul jinai krykščia linksmutė
Per dienas pievose su drugeliais.

O kai bus vakarais nusileidus
Už kalnelių geroji saulutė,
Tu paimk ir pavesk ją mažutę
Iš lankos po beržais už rankutės.

Ten toli kur kukuoja gegutė
Prie upelio šakose žilvičių,
Miega mano skaisti kūdikystė
Po skarotais beržais pasilikus.

Ant. Pačkauskas.

DARBAS DIEVO TAUTOJE

„Pasauliečiai, sutelkti į Dievo tautą ir sujungti į vieną Kristaus kūną, vadovaujant vienai galvai, yra šaukiami, kaip gyvi Bažnyčios nariai, visomis jėgomis, kurias turi iš Kūrėjo geradarybės ir Išganytojo malonės, tarnauti Bažnyčios augimui ir nuolatiniam jos pasišventimui".

„Pasauliečių apaštalavimas — tai dalyvavimas pačios Bažnyčios išganomoje misijoje; į šį apaštalavimą yra visi Viešpaties skiriami krikšto ir sutvirtinimo sakramentais. O sakramentai, ypač Eucharistija, teikia ir maitina tą meilę Dievui ir žmonėms, kuri yra viso apaštalavimo siela. Bet pasauliečiai yra šaukiami tam, kad reprezentuotų gyvąją Bažnyčią tose vietose ir tomis sąlygomis, kur ji per juos gali būti žemės druska. Tokiu būdu kiekvienas pasaulietis dėl jam duotų dovanų yra pačios Bažnyčios misijos liudininkas ir drauge gyvas įrankis 'pagal Kristaus dovanos saiką". (Ef. 4,7).

"Šalia šio, be jokios išimties privalomo kiekvienam tikinčiajam apaštalavimo, pasauliečiai dar gali būti pašaukti įvairiais būdais bendradarbiauti su hierarchiniu apaštalavimu kaip tie vyrai ir moterys, kurie pagelbėjo apaštalui Pauliui skelbti Evangeliją".

„Taigi visus pasauliečius įpareigoja kilni pareiga: darbuotis, kad dieviškas išganymo planas vis labiau pasiektų visų laikų žmones visoje žemėje. Todėl tebūnie jiems visur atviras kelias, kad pagal savo jėgas ir laiko reikalavimus stropiai dalyvautų Bažnyčios išganomajame darbe".

Taip kalba II Vatikano visuotinis s-mas į visus Dievo tautos narius, neišskiriant ne vien mūsų, kas mes bebūtume: sveiki ar ligonys, turtingi ar vargšai, seni ar jauni. Visiems yra pakankamai daug darbo tokiame plačiame veikimo lauke. Kas pavyzdžiu, kas žodžiu; kas auka, kas darbu — visi turime įsitraukti į tą darbą.

Mes turime savus kunigus, savus organizacijų vadus, kurie su mielu noru gali patarti, kur ir kaip įsijungti į veikimą.

Už viską labiau atsiminkime, kad labiausiai ir Dievui ir Bažnyčiai ir savo tautai patarnausime save tobulindami, melsdamiesi ir duodami gerą pavyzdį savo artimui.

***

Ne jūs mane išrinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitumėte ir neštumėte vaisių ir jūsų vaisiai išliktų.

(Jono 15)

A. J. S.

VĖL JŪROJE

(Ištraukos iš Lietuvos jūrininko kelionės užrašų, spausdintų „Literatūra ir menas" žurnale Nr. 15—18, 1973).

VOKIEČIŲ TVARKA IR SEKSAS

Emdeną pasiekėme naktį, begalinėje žiburių jūroje. Nebegalima buvo atskirti, kur miesto žiburiai, kur laivų šviesos, jų buvo tokia gausybė ir įvairiausių spalvų, kad net akys raibo. Mudu su Kaziu, nufilmavę vokiečių locmaną bei kitus atstovus, nuskubėjome gulti. Kai nubudome, laive jau zujo vokiečiai, apsirengę tvarkingais melsvais kombinezonais, virš denio kabėjo kranai, panašūs į geležinkelio bėgius, niekada ir niekur nematyti, užslenkantys tiesiai virš laivo. Jie sėmė mūsų atvežtą rūdą ir pylė ant konvejerio, kuris keliavo bala žino kur, kitas kranas pilstė rūdą į greta stovinčias baržas. Mes supratome, jog Emdene ilgiau pabūti neteks, ir išskubėjome pasidairyti po miestą.

Uostas išsitiesęs pievoje, laivai stovi lyg daržuose pririšti ar už krūmų. Iš jūros laivus kelte įkelia šliuzas. Atidaro geležinius vartus, įsileidžia, paskui uždaro, nuleidžia vandenį, ir laivas įplaukia į uostą. Šliuzas čia kaip bobutės prijuostė. Jeigu jo nebūtų, ko gero, visas jūros vanduo subėgtų į Emdeno pievas ir apsemtų miestą, kuris ir taip baloje tūno.

Miestukas mielas. Toks švarus ir tvarkingas, net graudu. Gatvės tiesios, betonuotos ar asfaltuotos, šaligatviai būtinai plytelėmis iškloti, platūs, o greta trekai dviratininkams, kurių čia be galo daug. Dviračiais važiuoja merginos ir vyrai, vaikai ir seneliai, mina pedalus jaunos mamos, prisirišusios vežimėlius su kūdikiais ar priekabas prekėms vežioti. Važiuoja orios damos vokietės, solidūs garbiniuoti gražuoliai ir merginos mini sijonėliais, net kelnaitės šviečia. Kaži jei taip mūsų gražuoles pakalbintumei pervažiuoti per miestelį, tegu nelabai didelį, kur nors Palangoje ar Gargžduose, kaži ką jos pasakytų. Mūsiškių už jokį pinigą nepasodintum ant dviračio, o čia dviračiai normalus dalykas, būtiniausia susisiekimo priemonė, nors žinoma, kad Vakarų Vokietija pagamina nepaprastai daug lengvųjų automobilių, ir jie čia pigūs. Netrūksta gatvėse ir automobilių, už vairo sėdintys nesiskiria nuo tų, kurie mina dviračių pedalus. Gal jie kaitalioja transportą, gal važiavimas dviračiu yra tasai mūsiškai vadinamas bėgimas nuo infarkto?

Su vokišku punktualumu iš miesto į uostą kursuoja kateris, autobusai ir keltai. Didžiulėse puoš-

Ignas Pikturna

niose parduotuvėse tau siūlo ne tik prekes, bet ir solidžiai išleistus prospektus su nurodytomis kainomis, prie jų pridėti vokai su parduotuvės adresu: prašom užsisakyti — atsiųsime. Užtat parduotuvėse maža pirkėjų. Ir pardavėjų labai nedaug, reikia gerokai pasidairyti, kad surastumei, kam sumokėti pinigus. Užtat save matai kiekviename kampe. Pradžioje net išsigandau, pamaniau, gal į mane panašūs tipai iš paskos slankioja? Tačiau tuoj supratau, kad visi atsidūrėme televizoriaus ekrane. Mums, nepratusiems, nejauku, bet pardavėjams patogu. Ne tik sekti pirkėjus, bet ir ateiti jiems į pagalbą, patarti, padėt išsirinkti prekę.

Net gėles ir vaiskrūmius vokiečiai išrikiuoja palangėse kaip prekes. Namai visi atviri, darželiai atsukti į gatvę, ir ne tik darželiai, bet ir kiemai. Viskas atverta kaimynui: pasižiūrėk, palygink ir — nori, pavydėk, nori, pats pasitempk. Mes giriamės išsiauginę palangėse jurginų krūmą, net premijas skiriame, laikraščiuose rašome apie geriausiai sutvarkytas sodybas, tačiau nepasižiūrime į kiemus. Vokiečiai moka ne tik puoštis gėlėmis, bet tvarkyti savo kiemus, net šiukšlynus ir išvietes.

Neseniai uteniškiai man pasakojo, kaip jiems padėjo televizija, susukusi filmuką apie aplinkos tvarkymą. Sako, pasižiūrėjome ir už galvos susiėmėme. Kol nematėme iš šalies, gyvenome patenkinti, net girdavomės savo sodeliais, o kai pamatėme ekrane, teko smarkiai raudonuoti. Tokia apžiūra paveikė daug smarkiau, negu paskaitos. Žinoma, Vilniaus televizija visų kiemų ir rajonų nenufilmuos, tačiau dabar yra tiek daug kino ir fotomėgėjų, net draugijų ir ratelių, kurie galėtų patalkininkauti. Juk nė viena šalis neturi tokių gerų sąlygų gražintis kaip mes, kur žemė yra valstybės nuosavybė, atseit, mūsų visų, kur kiemai ir namai taip pat priklauso mums visiems, kur vismuomenės nuomonė turi lemiamą įtaką visose veiklos sferose.

Bet grįžkime į Vakarų Vokietiją. Tegul Emdenas ne kažin koks miestas, bet vis dėlto uostamiestis, o seksas net ir čia nebėra toks populiarus. Žiūrėjome filmą „Reportažai iš San Paulo", statytą Miunchene, kur į sekso reikalus įsikiša policija ir visuomenė su prokuroro kaltinimu. Filmo autoriai ieško išieties iš aklavietes, tačiau jos neranda, nes nemato socialinių priežasčių.

Vakaruose įsisiautėjusi sekso ir gangsterizmo banga jau sukėlė didžiulį visuomenės pasipiktinimą. Tą pastebėjome ir Anglijos, Olandijos miestuose, kur irgi ieškoma kitų pramogų jaunimui. Neatsitiktinai Emdeno kino teatre, nepaisant šmaikščios reklamos, į vienintelį seansą susirinko gal penkiolika žiūrovų, ir tie patys — turistai ir jūrininkai. Nebeturi pasisekimo ir kitas Miuncheno gamybos filmas „Meilė" iki septyniolikos'. Prastoki ir vienintelės „Seks Shop" krautuvėlės reikalai. Plaukuotas jaunuolis per dienų dienas sėdi vienas ir laukia pirkėjų pritemdytoje parduotuvėje su dirbtinais organais, pornografinėmis nuotraukomis, romanais bei įvairiomis įtartinos cheminės sudėties tabletėmis.

Per dvi dienas vokiečiai iškrovė atvežtą krovinį. Saulėtą popietę šliuzas iškėlė mūsų laivą ir paleido atgal į jūrą. Už nugaros mažėjo betonuota krantinė, raudonų plytų namai ir stropūs pareigūnai blizgančiais batais...

(Bus daugiau)

Čikaga — išeivijos sostinė

Kartą, grįždamas iš Austrijos Tirolio, nakčiai apsistojome prie Reino, sename hotelyje. Kompanija buvo gausi, bet labai maloni, dviejų savaičių bėgyje gražiai susisusigyvenusi, ir tas paskutinis vakaras buvo gražiai atšvęstas.

Palydėjęs žmoną iki Briuselio, kitą dieną turėjau grįžti vienas ir kaip tik pro tą pačią vietą, tik kitoje Reino pusėje. Pamačiau tą patį hotelį tuščią, apleistą, nebeskambėjo ten mūsų juokas, dingo mūsų pėdsakai ir nykuma suspaudė širdį. Veik fiziškai pajutau, kad laidojam kiekvieną praėjusią dieną, kad niekas nebegrįžta.

Lygiai dabar blykštelėjo lyg meteoras naktį Čikaga, prabėgo 16 dienų lyg viena valanda ir liko tik prisiminimai, tų dienų miražas, mielų draugų, bičiulių, mano knygų skaitytojų veidai.

Rašo

R. SPALIS

O tąją lietuviškąją sostinę tremtyje troškau pamatyti jau seniai, pradėjęs rašyti „vienos kartos istorijos ciklą". Juk to ciklo kai kurie herojai turės atsidurti Amerikoje, kuri yra mūsų antroji tėvynė. O tas paskutinis tos kartos tomas, paskutinis gyvenimo lapas, jau ne už kalnų.

Progų nuvykti ten ir anksčiau būta. Ir „anglikonų klubas" kvietė su kitais Anglijoje gyvenančiais rašytojais ir net siūlė piniginę paramą, vėliau atsivėrė ir kita galimybė, bet tos dvi buvusios progos nepadėtų mano rašomajam veikalui. Kelios dienos nepasotintų žinių alkio, man reikėjo praleisti kiek ilgėlesnį laiką, o atidėlioti vėl buvo neįmanoma, nes bėgantieji metai nepadeda. Kuo senesnis žmogus, tuo sunkiau keliauti. Mačiau dažną vyresnio amžiaus nepakeliantį pasikeitimo, darantį sunkumų ir sau ir kitiems. Taigi užsisakiau bilietą ir netikėtai, veik tą pačią dieną, pradėjo augti įvairios kliūtys. Tegu man atleidžia tie, kurie, mėgindami padaryti mano buvimą Čikagoje kiek galima sėkmingesnį, tik pačią paskutinę savaitę sulaukė žinios, kad tikrai atkeliauju.

Kiekvienam lietuviui kyla klausimas, kiek Čikaga yra lietuviška. Norėdamas atsakyti į tą klausimą, atverčiau telefonų abonentų knygą ir nustebau. Ji lietuviškesnė negu galvojama. Gal daugelis tų įrašytų ir nekalba tėvų kalba, gal daug kas yra antros, trečios kartos žmogus, bet be abejo jis dar nešioja lietuvišką pavardę. Toje knygoje savotiška lietuvybės istorija.

Nenoriu kartoti, ką jau kiti rašė apie Čikagą, kas yra parašyta Lietuvių Enciklopedijoje, bet man labiau rūpi Čikagos kasdienybė, kuri mums, kitur gyvenantiems, nėra įprasta. Štai mano mielas bičiulis V. Ginnius, pas kurį buvau apsistojęs pirmą savaitę, tik neseniai persikėlęs į lietuvišką Marquette Park rajoną, tik man atvykus, pasipiktinęs skundėsi, kad jo kaimynai iš dešinės ir kairės pusės yra nelietuviai, kai tuo tarpu visi tolimesni lietuviai. Pagal jį atrodytų, kad jis kėlėsi kur į Lietuvą.

Porą valandų pamiegojęs, kitą dieną atsidūriau didinguose „Jaunimo Centro" rūmuose. Pataikiau į turiningą skulptoriaus Dagio parodą, gausiai lankomą. Kiek man tvirtino, toji salė niekad nėra tuščia, visą laiką joje kultūriniai parengimai. Kitur patalpose šeštadieninė mokykla, eilė klasių, gausu jaunimo, judėjimo. Beklaidžiodamas užtikau ir berepetuojančius tautinius šokius, pasikalbėjau su trečios klasės mokiniais, kun. Kėzio atvestais į parodą, mėginau žvilgterti į paskaitų salę, o tų salių, patalpų Čikagoje netrūksta. Šeštadieniais sekmadieniais parengimų daug ir, matyt, visur pilna žmonių, nes ir į popietę su manimi Tautiniuose namuose sugužėjo nemažai žmonių. O salę gauti, girdėjau, nėra taip lengva. Reikia užsakyti porą, trejetą mėnesių iš anksto. Pasirodo, ir tos man skirtos popietės rengėjai tik per malonę pasinaudojo sale, kuri tai dienai buvo skirta kitam reikalui.

Lietuviško rajono prekybinis centras irgi mielas ir nuostabus. Kartą sėdėjau automobilyje, skaitydamas krautuvių vitrinas: Parama, Vacys, Siuntiniai į Lietuvą, Jūra ir t. t., kai pro šalį šaligatviu praslinko jauna pora su vaikučiais ir, tur būt, senele. Visi penki bylojosi gražiai lietuviškai. Norėjau šuktelti, sustabdyti, bet stabtelėjau supratęs, kad čia tai įprasta, nustebtų išgirdę mano įžūlumą. Lygiai tie studentai, mano kūrinių skaitytojai Tautiniuose namuose, skaitė puikiai lietuviškai, be mažiausio akcento.

Susitinki su žmonėmis, su šeimomis ir dažnai nedrąsu paklausti, o kaip su vaikais? Kartą paskambino mano prarastasis bičiulis V. Katelė, su kuriuo Lietuvoje padariau ilgą, tur būt, 600 kilometrų kelionę baidare. Buvo nutrūkęs ryšys, nežinojau net kur jis gyvena. Nudžiūgau išgirdęs jo balsą per telefoną. Vežamas pas jį į Čikagos kažkokį pakraštį už 24 mylių, nedrįsau klausti, ką jis vedęs, kaip su vaikais, ar jie lietuviai. Pradžioje kalbėjomės tik apie sunkias įsikurimo sąlygas. Šešetą metų pašventė vakarais studijuodamas biologiją. Jam bepasakojant, po truputėlį išryškėjo visa šviesi panorama: žmona lietuvaitė, gydytoja, vaikus mokęs nuo pat mažens lietuviškai ir tai nesugadino jiems ateities. Vyresnis jau, berods, baigęs universitetą, jaunesnioji irgi puikiai mokosi, išdidi lietuvaitė. Namuose kalba tik lietuviškai. Tokių šviesių šeimų užtikau visą eilę. Mūsų žymaus rašytojo prof. Sruogos dukra irgi išaugino visai lietuvišką šeimą, tačiau kai kur pasitaiko ir liūdnesnių faktų. Tėvai, seneliai lietuviai, seneliai kalba angliškai pasibaisėtinai, o maži vaikai nemoka lietuviškai. Kodėl taip? Gėdingai krato galva, bet aiškintis ta tema vengia.

Lietuviškos didžiulės bažnyčios pilnos žmonių. Net pasimeti žmogus pagalvojęs, kad tai vyksta svetimoje žemėje. Graudu klausytis tos galingos lietuviškos giesmės. Po pamaldų minia veržiasi iš bažnyčios ir prisimena atlaidų dienos Lietuvoje. Dalis žmonių neskuba namo, bet bėga pasižiūrėti futbolo rungtynių čia pat netoli Marquette Parke, kur lietuvių jauniai rungiasi su kažkokiu klubu. Nežinodamas, manytum atsidūręs Kauno Ąžuolyne. Visi raginimai, šauksmai kaip ten, kadaise...

Lietuviškos radijo valandėlės, programos. Televizija mėginama padaryti spalvota. Margučio radijo valandėlėje daug dirba ir prof. Sruogos dukra Byla. (Tarp kitko teko pamatyti ir prof. Sruogos žmonos surinktą archyvą, liečiantį jos vyrą. Archyvas labai įspūdingas).

Jei radijas nereikalauja pasipuošimo, jei su p. P. Petručiu, Margučių radijo valandėlių vedėju, pasikalbėjome nesigražindami, tai televizijai statomi kiti reikalavimai. Mano mieli antrosios savaitės šeimininkai ponai Kučiai nusprendė, kad ir mano angliški marškiniai netinka. Velykų proga nupirko man kitus, suamerikonino per minutę. Jei mano veidas ir nefotogeniškas, tai dabar ir marškiniai ir kaklaraištis tikrai buvo tokie. Deja, televizijoje taip ir neteko su jais pasirodyti, nes įvyko nesusipratimas su transportu. Tas, kuris turėjo mane nuvežti, pasikalbėjęs su manimi telefonu, suprato, kad kitas tai padarys. O Velykų dieną p. Šlutas negalėjo prisiskambinti nei vieno, nei kito. Bet dėl to nesusipratimo tik dėkingas buvau. Per pirmą savaitę Čikagoje kalbėjęs, važinėjęs, niemiegojęs jutausi kiek apsvaigęs. Kažin ką aš ten priplepėčiau toje televizijoje, nes klausimų nežinojau.

Tačiau man pačiam buvo be galo džiugu ir malonu išgirsti lietuvišką žodį per televiziją, radiją. Kiek patyriau, lietuviai domisi abiem.

Tur būt, nesuklysiu parašęs, kad tremtiniai, atvykę į Ameriką po šio karo, įdėję į gerbūvį daug greičiau negu mūsų pirmieji išeiviai. Laisvoji Lietuva davė tam pagrindus. Jie buvo jau išmokslinti, dažnas savo rūšies specialistas, geras amatininkas, niekas nesijuto užguitas ar žemesnis. Jie visi stvėrėsi darbo su pionieriška energija. Daugumas vakarais mokėsi ir, išmokę kurį amatą ar baigę mokslus, gyvena puikiai. Be to, kaip susitarę, mėgina išmokslinti savo vaikus ir auga nauja labai pajėgi lietuviškoji karta. Net tie, kurių sąlygos sunkesnės, kurie net neteko tėvų, net ir Lietuvai okupuotai esant, su didele energija veržiasi į ateitį. Štai sutikau jauną dainininkę Birutę Kemežaitę, kuri, darbdama įstaigoje, vis tobulina savo dainavimą. Kietai dirbdama, ji jau buvo gavusi italų stipendiją pastudijuoti Romoje. Neseniai, Romos simfonijos orkestro lydima, įdainavo naują plokštelę.

Jei pradžioje senieji išeiviai gan skeptiškai žiūrėjo į naujuosius ateivius, tai dabar pakeitė nuomonę. Lietuvybė sutapo su progresu, su pasisekimu. Ir jei tikėti, kas anksčiau šliejosi kitur, skuba grįžti į tą gerą vardą turinčią tautą.

Žinoma, nereikia galvoti, kad amerikiečių gyvenimas lengvas, auksas kasamas čia pat. Jie dirba kietai, sąžiningai. Su kuriais kalbėjausi, kokį darbą jie bedirbtų, visi pripažįsta tai. Be to, amerikiečiai lietuviai mažiau laiko praleidžia namuose, kaip kad europiečiai, nes Amerika turi daug plotų, jų miestai bėga į tolius, kur nėra pramonės, įstaigų, kur ramus, poilsingas gyvenimas. Todėl dažnas turi keltis apie penktą rytą, nors darbą pradeda tik aštuntą.

Mačiau visą eilę puikių kvartalų, kur aplink žaluma, medžiai, plačios gatvės, kur uždrausta pasirodyti sunkvežimiui, kur malonu žvilgterti pro langą, jautiesi kurorte, o ne Čikagoje. Kitur vėl pasijunti, lyg gyventum miške, kur namai dingę tarp medžių, kur sodyba toli viena nuo kitos. Kiekviename rajone rasi lietuvių. Kai kurių butai labai ištaigingi, kur ir miegamieji turi savo tualetus, visur centralinis šildymas ir tai geriau įrengtas kaip kad Anglijoje, be to, pigesnis. Tačiau klystumėm tikėdami, kad visų taip gyvenama. Užtikau ir blogiau gyvenančių, blogiau negu bet koks lietuvis tam pačiam Halifaxe. Bet tai ne tiek dėl neturto, kiek dėl taupumo. Nes, anot žmonių, banke jie turi daug pinigų. Kai vieni turi po kelias mašinas, kiti naudojasi tik miesto susisiekimo priemone. O kadangi plotai be galo dideli, gaišinamas brangus laikas. O mašinos neturi gal ir dėl baimės, nes dažnas lietuvis išgyveno vieną ar kelias avarijas.

(Bus daugiau)

KITI RAŠO

Mūsų kariuomenės pasipriešinimo rusų invazijai klausimas retai teišnyksta iš spaudos. Vieni pasisako už, kiti prieš.

„Karys" Nr. 1 ir 3 įsidėjo K. Pažemėno ir Antano Šukio pasisakymus. Vertos dėmesio yra A. Šukio aprašytos mūsų karių ginklų atsargos.

„Kai karas prasidėjo, mūsų kariuomenės sandėliuose aprangos ir ginklavimo buvo padėta 27 pėstininkų pulkams ir 9 kavalerijos pulkams, t. y., 12 divizijų. Lengvoji ir sunkioji artilerija, priešlėktuvinė ir prieštankinė artilerija, tanketės ir tankai, viso ginklų buvo už 300.000.000 litų. Generolas S. Raštikis už kariuomenės apginklavimą buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo I-mo laipsnio ordenu, perpetiniu kaspinu ir žvaigžde, o Kauno visuomenės už tą patį kariuomenės apginklavimą buvo apdovanotas aukso kardu.

Mūsų kariuomenė buvo ne Maskvą ar Leningradą užimti paruošta ir moderniškai apginkluota, bet ginti savo kraštą. K. Pažemėnas rašo, reikia suprasti, kad 3 mil. žmonių negali sėkmingai priešintis 240 mil. Tačiau su 12 divizijų savo teritorijoje ką mes galėjome ištaisyti tai nuplyšusiai, badmiriaujančiai armijai, ginkluotai caro laikų šautuvu, pakabintu ant virvelės, tai nereikia būti dideliu karo žinovu."

Pasiliekant nuošaliai nuo diskusijų, prisimintinas vienas privatus pasikalbėjimas su anglų reguliarios kariuomenės viršyla. Jis neabejotinai pasisakė už ginkluotą pasipriešinimą. Paklaustas apie mažas galimybes laimėti, jis atsakė:

— Karys to klausimo nesprendžia. Jis savo valia yra pasirinkęs profesiją, už tai gauna atlyginimą, o esantreikalui, paaukoja ir gyvybę. Toks kario amatas...

„Tėviškės Žiburiai" Nr. 19 rašo, kad rusai sugalvojo naujus sunkumus tiems testamentų vykdytojams, kurie pagal mirusiojo valią nori pasiųsti automobilį, šaldytuvą, TV ir t. t. Rusai nori gauti palikimą doleriais. Jau buvę atsitikimų, kad Sovietų Sąjungos ambasados pareigūnai kreipėsi į Kanados advokatus, reikalaudami palikimą pervesti doleriais. Reikalas esąs pasiekęs net užs. reikalų ministeriją. Esą rusai išsiuntinėję jų reikalus atstovaujantiems advokatams instrukcijas, kuriose sakoma:

„1973 m. sausio 1 d. Sovietų Sąjungoje įsigaliojo naujos taisyklės siuntiniams, automobiliams bei kitiems reikmenims, nupirktiems užsienyje už palikimo pinigus ir atsiųstiems ar pristatytiems Sovietų Sąjungos gyventojams. Tokiems gautiems siuntiniams, automobiliams ir kitiems reikmenims bus uždėtas 100% muitas, neatsižvelgiant į užsienyje sumokėtą bet kokį muitą, perkant tuos siuntinius, automobilius bei kitus reikmenis." Šias instrukcijas pasirašė Sovietų Sąjungos ambasados Otavoje konsulinio skyriaus vadovas V. Veber. Toliau sakoma:

„Visiems yra aišku, kad palikimų siuntinių gavėjai to papildomo 100% muito neįstengs sumokėti ir kad siuntiniai bus grąžinami Kanadon. Tai yra suktas sovietų manevras gauti iš užsienio palikimų dolerius, už kuriuos velionių artimiesiems žadama pilnai atsilyginti rubliais arba specialių krautuvių kuponais. Pagal dabartinį Maskvos nustatytą rublio kursą už jį bus atskaitoma po $1.10, nors iš tikrųjų tas jų rublis Toronto juodojoje rinkoje tekainuoja $0.25."

Ragindamas prieš tokį Sovietų Sąjungos žygį protestuoti, laikraštis rašo:

„Jeigu Sovietų Sąjunga dvigubą muitą įveda palikimų siuntiniams iš Kanados, matyt, šis metodas bus panaudotas užsienio valiutos žvejybai ir kituose kraštuose, nes instrukcijoje kalbama apie užsienį, Kanada tiesiogiai neminima. Mūsų veiksniams JAV taip pat vertėtų atkreipti dėmesį į šį klausimą ir jį išsiaiškinti atitinkamose institucijose. Amerikoje juk gyvena žymiai daugiau lietuvių, negu Kanadoje, ir jų palikimų doleriai sudaro gerokai didesnes sumas. Šiuo reikalu turėtų susirūpinti ir kitų kraštų lietuviai. Problema yra rimta. Dvigubam apmokestinimui sustabdžius palikimų siuntinius, kiltų testamentų reformos klausimas. Reikėtų ieškoti priemonių Maskvos trukdymams apeiti, kol dar tebėra įsileidžiami be papildomo muito paprasti dovanų siuntiniai."

„Laikas" Nr. 531 (1973) atsispausdino dr. Vytauto Dambravos paskaitos ištraukas. Vienoje iš jų seno knygnešio lūpomis perduodamos labai charakteringos lietuvio išeivio nuotaikos svetimame krašte:

„Visi mylime Lietuvą ir visų mūsų širdį degina tėvynės ilgesys, kurį gali suprasti tik savo kraštą praradęs žmogus. Ne tik Argentinoje ir ne vien Amerikoje. Visur.

Atsimenu, prieš dvidešimtį metų, kai dar dirbau „Amerikos Balse", teko sutikti Lietuvos knygnešį. Jis turėjo gal aštuonesdešimt metų.

Radio pasikalbėjime į Lietuvą jis pasakė išvažinėjęs visą Ameriką ir skundėsi niekur nematęs nei tokių upelių, nei ežerėlių, nei pilių, nei lakštingalų čiulbėjimo, kaip Lietuvoje. Ir bulvės jam buvę be skonio, ir kiaušiniai netokie, ir obuoliai ne taip skaniai kvepėjo. „O kur mūsų rūkytos dešros, kumpis, sūriai — kur baravykai?" — manęs klausė. Ne tas. Ne Lietuva. Ne veltui rašytojas Tumas Vaižgantas didžiavosi „Vyžota, lopyta mano Lietuvėlė, bet mano!".

JŪRA PO STOGU

Visi, kas lankėsi Lietuvoje pasakoja, kad Palanga darosi prabangiausiu Sovietų aristokratijos kurortu. Lietuviams jau dabar ji mažai prieinama. Kad vasaros malonumais būtų galima naudotis ištisus metus, štai kas numatoma Palangoje padaryti:

„Palangos kurortas garsėja auksinėmis kopomis, ūksmingais parkais ir puikiais paplūdimiais. Jūros vanduo turtingas druskų, jodo, turi ir kitų gydomųjų savybių. Tačiau naudotis visomis kurorto gėrybėmis galime tik tris-keturis mėnesius per metus, nes tik apie birželio vidurį vanduo sušyla iki 12-13 laipsnių (pagal Celsijų).

Kaip prailginti maudymosi sezoną?

Lietuvos kurortų projektavimo instituto architektai Albinas Šeškevičius ir Juozas Miniotas paruošė uždaro jūros vandens baseino eskizą. Vieta baseinui parinkta dešiniajame Rąžės (Ronžės) upelio krante, netoli kopų. Čia yra pakankamai erdvus žemės sklypas. Jį patogu pasiekti. Naujajame pastate numatyta įrengti 50 m ilgio ir 21 m pločio jūros vandens baseiną maudymuisi arba sporto varžyboms su 10 m aukščio šuolių bokštu. Greta atskiras 3,5 m ilgio ir 6 m pločio baseinėlis vaikams. Kaip žinia, jūros bangos masažuoja besimaudantį ir žadina kraujo apytaką. Baseine numatomas dirbtinis bangų sukėlėjas. Plaukymo baseine bus išspręsta ir saulės vonių problema. Čia bus įrengtas aerofotarijus, t. y. poilsio patalpa, kurios lubose išdėstyti kvarco šviestuvai skleis ultravioletinius spindulius. Giedrią dieną bus galimos natūralios saulės vonios. Aerofotarijaus sienos — iš ultravioletinius spindulius praleidžiančio stiklo. Salės grindys bus išklotos sintetiniais kilimais, įrengti patogūs minkštasuoliai. Augs vešlūs dekoratyviniai augalai, gėlynai. Tad po maudynių poilsiautojas atsidurs tarytum saulės apšviestame žiemos sode. Be to, čia numatoma įrengti dvi gydomosios fizkultūros sales, masažo kabinetus, suomišką pirtį, gydytojų kabinetus, poilsio patalpas, pieno ir vaisvandenių barą bei kita. Vanduo tiesiogiai bus paduodamas iš jūros. Pašildytas iki 20-21 laipsnių, jis tekės į baseino vonią. Kadangi ties Palanga jūra gilėja labai palengva, vandens paėmėjas bus įrengtas 1,5 km nuo kranto. Tai apsaugos įrenginius nuo bangų griaunamos jėgos. Baseine vienu metu galės maudytis apie 200 žmonių. Tad per dieną jį galės aplankyti apie pustrečio tūkstančio jūros vandens mėgėjų."

Šitaip Palangos „dirbtinę jūrą" aprašo V. Trumpa „Gimtajame Krašte". Tikrai gražus projektas, neturįs daug sau lygių pasauly. Tik gaila, kad kelialapių į šią visasąjunginę vasarvietę reikės prašyti Maskvoje.

„TIESA" JUOKIASI

Balandžio 1 d. proga „Literatūra ir menas" buvo paskelbę „balandinį" straipsnį apie Anykščių Puntuko grimzdimą ir jo perkėlimą į Žemaitiją. Straipsnis, tiesa, buvo gana išmoningai parašytas, bet įsiskaitęs nesunkiai galėjai pastebėti, kad visa istorija pritaikyta melų dienai.

Deja, kai kurie mūsų visiškai rimti laikraščiai tą žinią priėmė už tikrą pinigą ir paliejo daug kartumo „neišmanėliams", nežinantiems, kaip apsaugoti Puntuką. Gaila, kad taip atsitiko.

„Tiesoje" (Nr. 111) tūlas S. Algimantas parašė pamfletą, kuriame dėl Puntuko ypačiai sarkastiškai šaiposi iš vieno JAV lietuvių dienraščio. Jeigu ne perdaug vulgarus S. Algimanto tonas, tai jo žurnalistinis pasišaipymas šiuo atveju nebūtų perdaug smerktinas.

Pasisakė dėl savo straipsnio ir jį spausdinęs žurnalas „Literatūra ir menas". Jo išvada tokia: balandiniam pokštui pasibaigus, Puntukas lieka, kur buvęs...

„Vilniuje buvo atidaryta liaudies meistrų paroda-pardavimas".

(Iš laikraščio)

LIETUVOJE

„LIKONDA"

Lietuvoje išrasta nauja medžiaga metalų paviršiui apsaugoti. Jos vardas — „Likonda" (lietuviška konversinė danga). Toji medžiaga net du ar tris kartus prailginanti cinku ar kadium padengto paviršiaus amžių. Be to, suteikia ja padengtoms detalėms šviesų ar dekoratyvinį atspalvį. Plačiai pradėta vartoti automobilių pramonėje.

GARBĖS PREZIDIUMAS

Rusų dramos teatre Vilniuje buvo paminėtos Radijo ir spaudos dienos. Dalyvavo aukščiausi partijos pareigūnai. Į garbės prezidiumą „su dideliu pakilimu" buvo išrinktas partijos politinis biuras. Kai kas manė, kad šitoji 1940 m. stalininė atgyvena nebepraktikuojama.

DISKO ČEMPIONAS

Lietuvos disko čempionas yra vilnietis Vytautas Jaras. Jis taip pat yra ir Sov. Sąjungos čempionas. Jaro rezultatas — 62 m 64 cm.

SELEKCININKŲ PREMIJOS

Buvęs Ž. Ū. Akademijos profesorius D. Rudzinskas skaitomas ne tik Lietuvos, bet ir Rusijos augalų selekcijos pradininku. Minint seleksijos darbo 50 metų sukaktį, įsteigtos premijos geriausiems selekcininkams. Jos bus teikiamos kas treji metai.

Pirmoji premija paskirta dr. prof. J. Bulavui, sukūrusiam net 25 naujas augalų veisles. Antrąją premiją gavo agr. P. Virbickas ir trečiąją agr. doc. K. Bėčius.

ARMSTRONGITAS

Sibire surastas naujas rudos spalvos mineralas. Pasirodo, jis esąs gimininga seniau surastam mineralui, pavadintam Gagarenidu (kosmonauto Gagarino garbei). Naujai surastasis metalas pavadintas Armstrongitu — JAV kosmonauto Neil Armstrongo vardu.

ĮDOMUS EGZAMINAS

J. Samoška studijavo konservatorijoje ir kartu dirbo Kretingos valst. ūkio kultūros namų meno vadovu. Baigęs konservatoriją, J. Samoška laikė valstybinius egzaminus su kaimo choru, kuriam jis vadovavo 5 metus. Choro dalyviai — ūkio darbininkai, gyvulių augintojai, žemdirbiai. Egzaminus J. Semaška išlaikė sėkmingai.

BALTRUŠAITIS LIETUVIŠKAI

Lietuvoje išleista poeto J. Baltrušaičio poezijos vertimai. L. Broga išvertė pirmąsias dvi Baltrušaičio poezijos knygas — „Žemės laiptai" ir „Kalnų takas", parašytas rusų kalba. Vertimas esąs atliktas gerai. Knyga išleista Baltrušaičio 100-osioms metinėms paminėti.

VIEŠBUTIS „LIETUVA"

Vilniuje pradėtas statyti aukščiausias miesto pastatas, 22 aukštų viešbutis „Lietuva". Ten pat statomas ir antras, mažesnis viešbutis.

JEI STUDIJUOSI ISTORIJĄ

Sovietų Sąjungoje šiek tiek pakeistos ir pertvarkytos priemimo į aukštąsias mokyklas taisyklės. Apie konkursinius istorijos egzaminus taip pasakyta: „Konkursiniuose egzaminuose iš TSRS istorijos kurso ypatingas dėmesys bus skiriamas tam, kaip stojantieji moka dabartinį laikotarpį". O „atsilikę" istorikai sakydavo, kad dabartinis laikotarpis dar visiškai nėra istorija.

NEUŽMIRŠTA PREL. IGNATAVIČIAUS

„Tiesa" Nr. 114 vėl prisimena neseniai pultą prel. Z. Ignatavičių. Šį kartą cituojama iš Kubos komunistų partijos organo „Granma" jau girdėtus aprašymus apie prel. Ignatavičiaus veiklą dvyliktame batalione.

PABIROS

Viename anglų viešbutyje sena ponia rangosi nepatogiai sėdėdama ant išskečiamos medžioklinės lazdos. Priėjusi jaunesnė moteris klausia: „Kodėl nesėdite ant kurios nors patogios kėdės?" „Mieloji, niekas negali sėdėti ant viešbučio kėdžių, nes niekas nežino, kas ant jų sėdėjo prieš tai", atsako senoji dama.

•••

Kalifornijoje vienoje ligoninėje Santa Monica Beulevarde yra toks kapinių administracijos skelbimas: „Pasilaidokite netoli tos vietos, kur numirėte".

•••

Viena moters Anglijoje buvo sunkiai sužeista automobilio nelaimėje. Pabudus ligoninėje, ji net negalėjo atsiminti savo gyvenamos vietos. Tačiau paklausta, kiek ji turi metų, greitai atsiminė, kad reikia keliais metais pasijauninti...

Europos Lietuvių Kronika

MŪSŲ RĖMĖJAI

Atsilygindami už E. Lietuvį ir Nidos Klubo knygas, lietuviškai spaudai paremti aukojo:

1,90 sv. — P. Liesis; po 0,90 sv. — E. Šova, P. Remėza, J. Klevinis; 0,80 sv. — P. Vencaitis; po 0,40 sv. — A. Kadžionis, P. Miklovas, K. Skudutis, J. Vilimas, K. Savonis; po 0,30 sv. — E. Voroneckas; 0,20 sv. — A. Mykolaitis; 0,15 sv. — J. Damijonaitienė.

CENTRO ŽINIOS

Nuo birželio 1 d. prie Lietuvių Namų ir apylinkėje suvaržytas auto mašinų pastatymas gatvėje, kai kur pastatyti laiko skaitliukai, o tam tikros vietos rezervuotos rezidentams. Rezidentai turi mokėti £26,00 per metus už leidimą.

Jau sudarytos Lietuvių Namų B-vės pusmetinės apyskaitos. Bendra padėtis rodo pagerėjimą visuose B-vės skyriuose.

Atsižvelgiant į atliktus didelius remontus Sodyboje (stogo pataisymas, kinvarpų naikinimas), bendra B-vės apyskaita rodo £486 nuostolio, palyginus su £347 pelno už tą patį laikotarpį 1972 m.

Kitas valdybos posėdis numatomas birželio 6 d.

SĄSKRYDIS

Nežiūrint gražaus ir šilto oro, į lietuvių sąskrydį Sodyboje susirinko, palyginti, nedaug žmonių.

Plačiau apie sąskrydį kitame numeryje.

LONDONAS

IŠVYKA Į MARGATĘ

Šv. Onos draugija birželio 24 d. ruošia išvyką į Margate vasarvietę.

Draugijos narėms ir jų vyrams kelionė ir pietūs nemokamai. Kitiems — po 1,30 sv.

Kas norėtų išvykoje dalyvauti, prašomi pranešti sekretorei ar bet kuriai draugijos narei.

Sekretorės tel. 504-5215.

Pirmininkės tel. 500-5155.

Draugijos Valdyba

A. A. A. J. VAINAVIČIUS

Antanas Jonas Vainavičius 65 metų amžiaus, senosios išeivijos atžala, mirė balandžio 30 d. Palaidotas Šv. Patriko kapinėse lietuvių skyriuje gegužės mėn. 4 d.

DALYVAVO MUŠTYNĖSE

„Hackney Gazette" (gegužės 22 d.) aprašo muštynes, įvykusias Pembury Estate, Londone. Į jas įsivėlė lietuvis stalius P. Barisas. Už panaudojimą muštynėse neleistino įrankio — kaponės, Barisas sąlyginai nubaustas 4 mėn. kalėti, 25 svarus baudos ir 15 svarų teismo išlaidų.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS IV-TASIS SEIMAS

Jis įvyks š. m. rugpiūčio mėn. 30 — rugsėjo 3 d. d. Washingtone, D. C.

PLB seime, atrodo, dalyvaus iš 18 atskirų valstybių lietuviškų bendruomenių 103 atstovai. Pradžia vyks Stotler Hilton viešbutyje. Koncertas bus Tawes Fine Arts teatre, Marylando universitete. Koncerto programą atliks muziko A. Mikulskio vedamas Čiurlionio ansamblis. Pamaldos bus Washingtono National Shrine katedroje.

D. Britanijos Lietuvių Bendruomenei seime atstovaus Joana Sarafinaitė iš Glazgowo ir S. Kasparas iš Londono.

Seime bus visuomeniniai, kultūros, švietimo, jaunimo ir kitos sekcijos.

D. Britanijos seimo atstovai prašo, kad D. Britanijos lietuviai patiektų savo pageidavimus bei pasiūlymus, kurie turėtų būti iškelti seimo posėdžiuose. Ypačiai į tai turėtų atkreipti dėmesį D. B. Lietuvių Bendruomenę sudarančios organizacijos ir draugijos, kurios bus seime atstovaujamos. Seimas yra visų lietuvių reikalas, todėl visi kviečiami dalyvauti su savo mintimis ir pasiūlymais. Visus pasiūlymus bei pageidavimus nedelsiant siųsti D. Britanijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdybai: 55 RINGMER AVE., London S.W.6 5LP.

LONDONO SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO METINIS SUSIRINKIMAS

Gegužės mėn. 6 dieną įvyko metinis klubo narių susirinkimas, kuriam pirmininkavo Jonas Babilius, sekretoriavo S. Kasparas.

Pranešimus padarė klubo pirmininkas S. Kasparas ir laikinai kasininko pareigas einąs klubo sekretorius S. Stralis. Jo pranešimas buvo įdomiausias, nes lietė pinigus. Klubas turėjo 10.154 svarų pajamų ir 10.039 svarų išlaidų. (Klubo sekretoriui ir barmanui algos 1.225 svarai, socialiniams ir kultūriniams reikalams 472 svarai). Klubas turi banke ir Trumano alaus bravoro investacijose 2.764 svarus. Revizijos komisijos vardu J. Šemeta ir P. Mašalaitis patvirtino kasininko pranešimą.

Išrinkta nauja klubo valdyba: pirmininku — S. Kasparas, vicepirmininku — J. Parulis, kasininku — A. Pukštys. Revizijos komisiją: J. Šemeta, J. Baublys, V. Milvydas. Valdybos nariais: M. Parulienė, K. Urbonienė, M. Šemetienė, A. Knabikas, P. Mašalaitis, V. Masteika.

Diskusijose vienu kitu klausimu buvo kiek aštriau pasisakyta, bet, nežiūrint tai, susirinkimas praėjo sklandžiai ir darbingai.

Ž. Knituva

MOTINOS DIENA

Gegužės mėn. 6 d. sekmadienis Londone praėjo Motinos pagerbimo ženkle.

Jis prasidėjo Lietuvių bažnyčioje 11 val. procesija, kurioje dalyvavo šeštadieninės mokyklos mokiniai. Mišias atnašavo ir motinoms pagerbti pamokslą pasakė kun. dr. K. A. Matulaitis, MIC.

5 val. p. p. Sporto ir Socialinis klubas kartu su šeštadienine mokykla suruošė minėjimą. Atidarė klubo p-kas S. Kasparas, pasveikindamas visas motinas. Jis perskaitė v. s. Juozo Maslausko atsiųstą sveikinimą Londono lietuviškos kolonijos motinoms. Tas sveikinimas buvo didelės meilės pareiškimas motinoms, ir po jo joks paskaitininkas nebebuvo reikalingas. Šeštadieninės mokyklos mokiniai padainavo, padeklamavo, sušoko tautinius šokius. Po „Sadutės" mergaitės apdovanojo ten esančias motinas gėlėmis. Programai vadovavo F. Senkuvienė ir V. Jurienė.

Po programos motinos buvo pavaišintos užkandžiais, kava, arbata. Patarnavo klubo valdybos vyrai. Klubo narys V. Sadonis, negalėdamas pagerbti savo motinos asmeniškai, visas minėjime dalyvavusias motinas pavaišino stipresniais gėrimais.

Ž. Knituva

MANCHESTERIS

VAIKŲ ŠVENTĖ

Gegužės 20 d. Manchesterio Liet. Soc. Klubas surengė klube savo narių vaikams vaikų pavasario šventę, kurion atsilankė 15 vaikų ir didelis būrys publikos-žiūrovų.

Esant gražiam pavasario orui, visos sportinės varžybos ir programa vyko klubo krepšinio aikštėje. Šventės programą sumaniai pravedė Onutė Virbickaitė.

Siai šventei buvo paruošta įvairi programa. Čia kiekvienas vaikas galėjo patikrinti ir parodyti savo sugebėjimus bėgime, šokavime, virvės traukime ir visoje eilėje kitų dalykų, kurių čia trumpai neįmanoma išvardinti. Visi laimėjusieji varžybas gavo premijas. Jų užteko visiems, o apsukresnieji išsikovojo net po dvi ar tris.

Po atkaklių ir įtemptų varžybų visi vaikai buvo pavaišinti užkandžiais, arbata ir vaisvandeniais. Vaikai tokia švente buvo patenkinti, linksmi, nes jie turėjo progos keletą valandų praleisti jaunųjų pasauly.

Vaikų galėjo būti bent dvigubai daugiau. Bet Manchestery tokių švenčių ruošimas yra tik pradžia, galima sakyti, mėginimas ir, suprantama, dar pilnai neprigijęs. Praėjusiais metais tokia ruošta šventė visai nepasisekė. Patirtis parodė, kad geresniam vaikų šventės pasisekimui reikia gero ir ilgo pasiruošimo, plano, reklamos. Yra pagrindo manyti, kad tokias planingai ir gerai organizuotas šventes vaikai ilgainiui pamėgs taip, kaip Kalėdų Eglutę.

Gera pradžia jau padaryta.

IŠVEŽTŲJŲ MINĖJIMAS

Š. m. birželio 16 d. Manchesterio Liet. Kros Koordinacinis K-tas rengia išvežtųjų minėjimą. Minėjimas prasidės 4.30 val. p. p. Mostono kapinėse eisena prie lietuvių paminklinio kryžiaus, kurioje dalyvaus visos Manchesterio lietuviškos organizacijos su savo vėliavomis.

Po apeigų kapinėse visi vyksta į Manchestero Liet. Soc. klubą. Ten 6 val. vakare įvyks minėjimas, kuriame bus paskaita ir meninė dalis.

Visą Manchesterio ir apylinkės lietuvišką visuomenę prašome minėjime — vienur ir kitur — gausiai dalyvauti.

Manchesterio Liet. K-ros Koordinacinis Komitetas

A. P-kis

BRADFORDAS

V. IGNAIČIO ŠEIMOS ŠVENTĖ

Vieną gegužės dienelę šeimos, bičiulių ir artimųjų tarpe V. Ignaitis atšventė savo 70 metų sukaktį. Tai neeilinis jo šeimos įvykis: 50 metų nuo mokytojo darbo pradžios ir 45, kai vedė savo vis rūpestingą ir pareigingą žmonelę Elenutę. Ir džiaugsmas padidėjo, kai atvyko iš Vokietijos jos pusseserė Antosė, su kuria jau jaunystėje kartu braidė pašešupio pieveles ir pynė vainikus. 10 metų teko kovoti Maskvoje bei Vilniuje, kol išleido iš pavergtos Lietuvos į Vakarus. O svetelių būta iš Manchesterio, Rochdalės, Halifakso ir, aišku, iš Bradfordo. Sveikinimai atėjo iš Lietuvos (buv. mokinių), Kanados ir iš kitur. Rašytojai R. Spalis ir kun. J. Kuzmickis tarė prasmingų žodžių, kiti savo poezija, dainomis, linkėjimais lyg ir baigė pinti sukakties ir senatvės vainiką.

Visiems jiems, t. y. Elenutei, Antosei ir Viktorui, sulaukusiam 70 metų, sveteliai iš širdies sugiedojo ilgiausių metų ir apdovanojo gėlėmis bei dovanomis.

V. Ignaitis viso to užsitarnavo: jis puikus mokytojas, visuomenininkas, įvairių organizacijų vadovas, spaudos bendradarbis, nenuilstantis dėl Lietuvos laisvės ir lietuviškos idėjos kovotojas. Ir šiandien dar jis ieško bibliotekose žinių apie Lietuvą, kurias ir mes kartais paskaitom „E. L." Rūpesčio esama, nes abiejų širdys sušlubavusios ir be vaistų nė žingsnelio.

Sveikatos ir Viešpaties palaimos jums!

D. Dainutis

COVENTRY

MIRĖ K. JARUTIENĖ

Liūdna žinia apskriejo Coventrio lietuvius, kad š. m. gegužės 15 d. mirė Karolina Jarutienė, 67 m. amžiaus. Velionė buvo atvykusi iš pavergtos tėvynės Lietuvos bene viena iš pirmųjų. Išvargusi atsiskyrimą ir perkentėjusi visus karo sunkumus, atskrido Anglijon pas savo mylimą vyrą Julių Jarutį. Bet, deja, pergyventi sunkumai po truputį palaužė jos sveikatą. Buvo susipratusi lietuvė ir visuomet dalyvavo lietuviškuose parengimuose.

Gegužės 18 d. susirinko nemažas būrelis lietuvių ir kitataučių draugų bei artimųjų palydėti a. a. Karolinos į paskutinę kelionę.

Po gedulingų mišių, kurias atlaikė kun. Matulis, ilga mašinų eilė nulydėjo velionę į London Rd. kapines, kur jau šeštas lietuviškas kapas supiltas 12-kos mėnesių laikotarpyje. Daug gėlių papuošė amžinojo poilsio vietą.

Ilsėkis ramybėje gerbiama mūsų tautiete, tebūnie lengva Tau ši Anglijos žemelė.

J. D.

BIRMINGHAMAS

DIDELIS LIETUVIŲ SĄSKRYDIS

Vietos A. L. K. Bendrija, visiems ir centrinei valdybai talkininkaujant, liepos 14 d., 6 val. rengia plataus masto lietuvių ir jų bičiulių sąskrydį su akademine, menine ir linksma dalimi. Viskas vyks gražioje salėje, miesto centre. Šokiams gros rinktinė muzika. Gaivios programos išpildyti ir stebėti atvyks tautiečių iš visur ekskursijomis ir pavieniui.

Verta iš anksto įsidėmėti ir vienintelės metuose progos neužmiršti.

SKAUTIŠKUOJU KELIU

Į STOVYKLĄ

Autobusas į skautų stovyklą Lietuvių Sodyboje iš Mančesterio (nuo Lietuvių klubo, 121, Middleton Rd.) išvyksta liepos 28 d., šeštadienį, 9 v. ryto. Apie 11 val. sustosime Derbyje, Abbey st., (prie J. Levinsko namų) paimti derbiškių skautų.

Autobuse bus laisvų vietų. Jei kas iš tėvų ar globėjų norėtų vykti kartu, mielai priimsime. Kelionės kaina į Sodybą ir atgal — 4 svarai. Pranešti J. Maslauskui ar A. Gerdžiūnui.

Stovyklos vadovybė

Į jubiliejinę Lietuvių Skautijos 55 metų sukaktuvinę skautų stovyklą, kuri įvyksta rugpiūčio 19-29 d. d. prie Clevelando JAV, iš Anglijos Rajono vyksta du atstovai: seserijos atstovė v. s. sl. Vida Barauskaitė iš Mančesterio ir Brolijos atstovas v. s. Juozas Maslauskas. Atstovai tūkstantinėje skautų stovykloje JAV atstovaus Rajonui ir D. Britanijos visuomenei.

Vadovas

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

COVENTRYJE — birželio 3 d., 12.45 val., St. Elizabeth's. Po pamaldų šventinami paminklai ant kapų a. a. Broniaus Paulutaičio, Vytauto Matažinsko, Kazimiero Klasausko ir Jono Keručio.

NOTTINGHAME — birželio 3 d., 11.15 val. Liet. Židinyje.

NOTTINGHAME — birželio **10 d., Sekminėse,** 11.15 val., Liet. Židinyje.

WOLVERHAMPTONE — birželio 17 d., 11 val., Convent of Mercy, St. John's Square.

NOTTINGHAME —birželio 17 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

ŽURNALAI MIKROFILMUOSE

Baltų Akademikų Draugija, Association for the Advancement of Baltic Studies, Inc. (AABS), gavo pasiūlymą iš Hooverio Institucijos Kalifornijoje mikrofilmuose užfiksuoti rinktinius Pabaltijo nepriklausomybės laikmečio žurnalus bei laikraščius. Šiam projektui tikimasi ir New Yorko centrinės bibliotekos piniginės paramos. Praėjusio pavasario Toronto universitete įvykusios AABS konferencijos rinktinės paskaitos šį gegužį pasirodys trijose knygose: „Problems of Mininations: Baltic Perspectives", „Baltic Literature and Linguistics" ir „Baltic History". Jas galima užsisakyti (po $8,50): AABS, 366 86th Street, Brooklyn, NY, 11209. Šiemet Draugija išsiuntė apie 1500 laiškų lietuviams adresatams naujų narių verbavimo vajuje. (ELTA)

APIE EGZILUS

Lietuvių ir pabaltiečių II Pas. karo emigracija gana išsamiai ir tiksliai aprašyta naujoje Paul Tabori knygoje „The Anatomy of Exile" (Harrap Books, 181-184 Holborn, WCIV7AX, Great Britain, 432 p., $15.00). Dar gausesnės medžiagos bus šią žiemą išeinančiame „Egzilio anatomijos" antrajame tome. (ELTA)

KARD. SLIPYJ KANADOJ

Nei vienas dvasiškis nėra toks populiarus tikinčiųjų tarpe, kaip ukrainiečių kardinolas Josyf Slipyj, Kijevo ir Haličo metropolitas, vyriausias ukrainiečių katalikų arkivyskupas.

Jis yra sovietų koncentracinių stovyklų kankinys, kalintas 18 metų Vorkutoj, Mordovijoj bei kitose vietovėse. Kompartija ji gundė laisvės pažadu, reikalaudama atsisakyti tikėjimo ir išsižadėti popiežiaus, bet neįstengė palaužti. 1963 m. jį išlaisvino ir užsienin išleido N. Chruščiovas popiežiaus Jono XXIII pastangų dėka. Vatikanui buvo pastatyta sąlyga uždrausti seneliui kardinolui skelbti savo pergyvenimus kalėjimuose ir koncentracinėse stovyklose. N. Chruščiovas tikėjo, kad kardinolas J. Slipyj ilgai negyvens, bet 81 metų amžiaus Sibiro kankinys ir šiandien tebėra gyvas, o pats Chruščiovas — jau seniai po žeme.

Gegužės pradžioje kardinolas Slipyj lankėsi Kanadoje — antroje ukrainiečių tėvynėje. Jo susitikimai su tautiečiais visada yra labai jautrūs ir sukelia tautinį atsigavimą. Senelis kardinolas, nepasidavęs net pačiam popiežiui nutildomas, yra ukrainiečių tautos patriarchas tikra to žodžio prasme. Jo susitikimą su tautiečiais Kanadoje „Tėv. Žiburiai" taip aprašo:

„Gegužės 6 d. sekmadienį kardinolas J. Slipyj su visais Kanados ukrainiečiais vyskupais koncelebravo Mišias Toronto Maple Leaf Gardens arenoje, kur buvo susirinkę apie 8.000 ukrainiečių. Buvo tiesiog jaudinantis vaizdas, kai senelis Sibiro kankinys, apsivilkęs patriarchiniais Kijevo metropolito rūbais, apsuptas būrio vyskupų, tvirtu žingsniu ėjo aplink altorių ir smilkė Dieviškąją Auką bei laimino savo tikinčiuosius, kurių didelė dalis šluostėsi ašarotas akis.

Aštuonių tūkstančių minia tame tvirtame Sibiro kančių užgrūdintame senelyje tarsi įžiūrėjo visą pavergtą ir pogrindin suvarytą Ukrainos Katalikų Bendriją, kurios neužstoja net ir popiežius, siekdamas geresnių santykių su sovietais. Kardinolo stiprus balsas skambėjo sporto arenoje kaip Senojo Testamento pranašo, skelbiančio savo tautai išvadavimą. Aplink altorių sustatytos ikonos kiekvienam ukrainiečiui priminė gimtąjį ar jo tėvų kraštą, pavergėjų uždarytas katalikiškąsias šventoves (Oficialiai Sovietų Sąjungoje Ukrainiečių Katalikų Bendrija yra panaikinta, o tikintieji prijungti prie Rusų Ortodoksų Bendrijos)."

Kard. Slipyj labai primena lietuvį kankinį vyskupą J. Matulionį, didesnę savo gyvenimo dalį praleidusį bolševikų kalėjimuose. Jo pasirodymai lietuvių, ypač jaunimo, tarpe anuomet kėlė tokį pat susijaudinimą, kokį dabar kelia kard. J. Slipyj.

J. Baltm.

Vladas Pūtvis

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje šiemet mini 100 metų sukaktį nuo Sąjungos įkūrėjo ir ideologo Vlado Pūtvio-Putvinskio gimimo.

Vladas Gerardas Putvinskis, po mirties daugiau vadinamas Pūtviu, gimė Rygoj, Latvijoj 1873 m. rugsėjo 24 d.

Vlado Pūtvio kilnus gyvenimas, pasiaukojimas žmogui ir tautai šiandien yra pavyzdys kiekvienam lietuviui, ypač jaunimui.

Jis buvo visiem artimas ir mielas. Būdamas atsakingas už visą Lietuvos Šaulių Sąjungą, niekada nepakeldavo balso prieš mažesnio laipsnio pareigūną ar prieš eilinį šaulį. Kalbėjo tyliai ir patraukliai. Buvo atviros širdies. Turėjo nepalaužiamą valią ir tikėjimą savo žmonių šviesesne ateitimi. Troško ir visai žmonijai gėrio, gerovės, dvasinės kultūros. Optimizmas, skaidri nuotaika ir paprastumas spindėte spindėjo iš jo akių. Jo įgimtas džentelmeniškumas, mandagumas ir net nusižeminimas viliojo kiekvieną žmogų. Jaunimas jį pamildavo. Tad natūralu, kad jaunuoliai savo noru ėmė iš Vlado Pūtvio ginklą į rankas — ginklavosi niekieno neverčiami.

***

Nepriklausomoj Lietuvoj buvo išleisti Aleksandro Marcinkevičiaus-Mintauto redaguoti Vlado Pūtvio-Putvinskio parinktieji raštai. Turėjo išeiti trys tomai. Bet I-sis tomas (su Vl. Pūtvio biografija) 1940 buvo sunaikintas sovietinės cenzūros.

Greitu laiku šaulio Vlado Vijeikio spaustuvėj bus išspausdinta knyga su I-ojo tomo Amerikoj atkurta santrauka; be to, bus iš naujo atspausdinti II ir III tomai. Viskas tilps vienoj knygoj.

Nors beveik viską apie Vladą Pūtvį yra parašęs Aleksandras Marcinkevičius-Mantautas, bet šiuo metu amžiaus svoris jam neleido užbaigti naujos monografijos. Tą darbą tėvas pavedė sūnui.

***

Vladas Pūtvis visais atžvilgiais laikytinas patriotinės lietuvių grupės vadu. Juk vien tik Šaulių Sąjunga turėjo virš 62.000 narių. Kita tiek, vyresnio amžiaus asmenų, nebuvo tikraisiais Šaulių Sąjungos nariais; jie buvo prijaučiantieji.

Lenkiškos kultūros išauklėtas, kilęs iš bajorų giminės, Vl. Pūtvis ryžosi tapti lietuviu. Kaip daugumas žemaičių bajorų, taip ir Putvinskių šeima namie kalbėjo tik lenkiškai. Studentas Povilas Višinskis Vl. Pūtvį, vėliau ir jo žmoną Emiliją mokė lietuvių kalbos. Pūtviai į namus buvo atsikviečę rašytoją Žemaitę, vėliau porą vasarų savo dvare turėjo studentą J. Šlapelį. Porą mėnesių pas juos gyveno ir studentas J. Jablonskis.

Putvinskių dvare buvo paruoštos slėptuvės ne tik lietuviškiem raštam, bet ir padaugėjusiem svečiam.

Rusų žandarai, dažniausiai raiti, sekė Vladą Pūtvį ir jo dvarą lankančius žmones. Bet jiem tada nepavyko jo pagauti. Jis pabrėždavo, kad nereikia be reikalo rodyti didvyriškumo. Reikia saugotis — sakydavo. Mūsų taip maža! Tausokim savo jėgas.

Vis dėlto jam nepavyko visą laiką laimingai išsislapstyti. 1906 buvo suimtas ir pasodintas į kalėjimą. Pirmojo pasaulinio karo metu buvo ištremtas į Rusiją.

V. Mingėla

Prieš 25 metus

Britanijos Lietuvis, 1948, gegužės 28 d.

* J. Rimdžius labai susižavėjęs aprašo lietuvius dainininkus, koncertavusius Tadcasteryje. „Su nepaprastu atidumu jie apžiūrinėjo ir leido iš rankų į rankas šiuos lietuviškais raštais išmargintus dainininkių rūbus ir gėrėjosi mūsų ilaudies menu". Na, gal jau taip toli nebuvo nueita...

* Londono Šv. Onos Draugijos surengtame Motinos dienos minėjime dalyvavo 300 žmonių. Tai bent būta žmonių!

* Bronys Raila rašo, kad dabartiniai DP — tai ne buvusieji Lietuvos savanoriai ar dabarties partizanai. Pirmos žinios, kurias jie pasiunčia Vokietijoje pasilikusiems, yra prekių kainos. Ir pasiguodžia, kad ne visi gimėme Bismarkais...

* Iš šiaurinės Skotijos korespondentas rašo, kad ištisą mėnesį išdirbus kartu su skotais, vienas ėmė ir prakalbėjo lietuviškai. Paklaustas, kodėl jis tik dabar išsidavė, atsakė: „Aš norėjau pažiūrėti, kas per žmonės ir ką apie jus šneka kiti skotai"... Matyti, jie šnekėjo gerai .

* Įdėta nuotrauka pussunkaus svorio boksininko Juozo Lukoševičiaus, laimėjusio iš eilės trejas rungtynes. (Dabar jis vadinasi J. Lukėnu, tarnauja prekybos laivyne ir laikas nuo laiko apsilanko Lietuvių Namuose).

* Darlingtone 25 lietuviai vyrai suruošė parodą, kurią aplankė tūkstančiai anglų ir vietos spaudos atstovai.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

PAŠIEPTI AR SUŠELPTI?

Š. m. „E. L." Nr. 19 J. Liobė bando klibinti šelpimo reikalą. Prisiminė, kad aš siūlęs padėti rusams jų beviltiškoje ekonominėje padėtyje. Ne visi, atrodo, įžvelgė mano paslėptą mintį. Savaime aišku, kad skruzdėlė nepapenės dramblio. Be to, dramblys užsigautų, jei jo apmindžiota skruzdėlė pasišautų su savo pagalba.

Iš tikrųjų aš nepritariu jokioms šalpoms. Niekas nesirūpino mūsų tėvais, ligoniais ir vaikais, kai čia atvykome. Jei gavome čia prieglobstį, tai už tai atsilyginome sąžiningu darbu. Mums niekas šiame krašte rinkliavų nedarė, o mes kiekvieną savaitę kam nors į „skarbonkę" įmetame.

Rinkti saviesiems aukas yra pats nemaloniausias darbas. Anglams mes visada duodame be murmėjimo: šunims, raišiems ir t. t., bet saviesiems — ne.

Kalbant apie rusus, jie nepyksta, kai didieji — Anglija ir Amerika juos remia, bet būtų nemalonus akibrukštas, jei spaudoje (ypač anglų) pasirodytų skelbimas, kad lietuviai „nori" rinkti aukas badaujančiai Rusijai.

V. Andruškevičius

IŠ „ŠLUOTOS" HUMORO

„Prašau pakviesti prie telefono mergaitę, kuri veda girtuokliavimą".

(Iš nuogirdų)

***

„Šį mėnesį pirmaujančios kiaulininkės priesvoris toks pat, kaip ir praėjusį mėnesį".

(Iš pasisakymo)

***

„Įspėju traktorininką V. G., savavališkai užkūrusį traktorių, kuris girtas važinėjo asmeniškais reikalais".

(Iš įsakymo)

***

„Reikia susirūpinti, nes pienas mūsų ūkyje vis dar melžiamas su minusu".

(Iš pasisakymo)

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntinius reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PU

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pageidavimus.